

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Turvallisuusopintojakson luominen kaupan alan näyttötutkinto -opiskelijoille

Repo, Jani

2012 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Turvallisuusopinnotjakson luominen kaupan alan näyttö- tutkinto-opiskelijoille

Jani Repo
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2012

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Työn tausta ja tarkoitus	6
2.1	MJK- instituutti	7
2.2	Keskeisimmät käsitteet.....	8
2.3	Aiheen rajausta	9
2.4	Ammattikoulutus osana Suomen koulutusjärjestelmää	10
2.4.1	Liiketalouden perustutkinto, merkonomi	11
2.4.2	Tutkinnon suorittaminen näyttötutkintona.....	12
2.4.3	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	14
3	Oppimisen teoriaa	15
3.1	Oppimiskäsitykset	16
3.2	Erilaiset oppimisstrategiat ja oppimistyyli	17
3.3	Verkko-oppiminen ja verkko-oppimateriaali.....	19
3.4	Opetusmenetelmät MJK-instituutissa	20
4	Toteutustapa ja tutkimusmenetelmät	22
5	Opintojakson luomisprosessin kuvaus.....	23
5.1	Projektin käynnistyminen ja suunnitteluvaihe.....	24
5.2	Toteutusvaihe.....	25
5.2.1	Kaupan alan turvallisuusjohdon haastattelut	25
5.2.2	Opintojakson teemat.....	27
5.3	Arviointivaihe	34
5.4	Opintojakson kehittämissuunnitelma	35
6	Johtopäätökset ja yhteenveto	36
	Lähteet	38
	Kuvat.....	40
	Taulukot	41
	Liite 1. Kaupan turvallisuus-opintojakson käsikirjoitus.....	42
	Liite 2. Toimeksiantajan arviointi.....	43

Jani Repo

Turvallisuusopintojakson luominen kaupan alan näyttötutkinto-opiskelijoille

Vuosi 2012 Sivumäärä 44

Tämän opinnäytetyön aiheena on turvallisuusopintojakson suunnittelu ja toteuttaminen MJK-instituutissa näyttötutkintona liiketalouden perustutkintoa, merkonomi, suorittaville opiskelijoille. Opinnäytetyö on työelämälähtöinen kehittämisprojekti, joka noudattaa toiminnallisella opinnäytetyölle asetettuja kriteereitä. Tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Haastateltavina olivat neljä kaupan alalla toiminutta tai toimivaa turvallisuuspäällikköä. Haastatteluilla pyrittiin saamaan tietoa kaupan alan toimintaympäristön muutoksista sekä siitä, mitä asioita turvallisuusopintojaksossa tulisi erityisesti painottaa. Tuotoksina opinnäytetyöprosessista ovat tämä raportti ja verkko-oppimisympäristössä oleva turvallisuusopintojakso. MJK-instituutin opiskelijat voivat suorittaa opintojakson osana vapaavalintaisia opintoja itseopiskeluna. Opintojakson suunnittelussa ja toteutuksessa on turvallisuusasioiden lisäksi huomioitu pedagoginen puoli.

Näyttötutkinto poikkeaa suuresti valtaosasta kouluttautumistapoja. Opiskelijan tulee olla työsuhteessa jo opintoja suorittaessaan. MJK-instituutissa heräsi huoli opiskelijoiden turvallisuusosaamisesta, sillä tutkinnon perusteet uusittiin vuonna 2009 ja kaupan alan toimintaympäristö muuttuu alati. MJK-instituutilla ei ole aikaisemmin ollut turvallisuusopintojaksoa kursistarjottimella. Tavoitteena oli luoda opintojakso, joka toimisi opiskelijan työpaikalla saamien ohjeistuksien ja koulutuksien tukena. Tutkinnon perusteissa olevat turvallisuusosaamisvaatimukset ovat monitulkintaiset ja vaikeasti käännettävissä käytäntöön. Turvallisuusopintojakso luo yhteyden tutkinnon perusteiden ja käytännön välille. Opintojakson teemat ja niiden painotukset perustuvat turvallisuuspäälliköiden haastatteluihin. Opinnäytetyön oli aluksi tarkoitus olla väkivalta- ja uhkatilanteisiin painottuva. Projektin edetessä päätettiin kuitenkin luoda laajempi ja paremmin tutkinnon perusteisiin pohjautuva opintojakso.

Opinnäytetyössä onnistuttiin raportin ja turvallisuusopintojakson osalta tavoitteiden mukaisesti. Opintojakso otetaan käyttöön MJK-instituutissa syksyllä 2012 ja opintojaksoa on tarkoitus viedä eteenpäin kehittämissuunnitelman mukaisesti. Opinnäytetyöraportista voivat hyötyä vastaavanlaisia opintojaksoja suunnittelevat opettajat ja opiskelijat. Turvallisuuspäälliköiden haastatteluista saa ajankohtaista tietoa uhkista, jotka kohdistuvat kaupan alalla työskenteleviin asiakaspalvelijoihin. Tämä opinnäytetyö osoittaa kuinka kaupan alan turvallisuutta voidaan kehittää verkko-oppimiseen perustuvan opintojakson avulla.

Asiasanat: liiketalouden perustutkinto, merkonomi, näyttötutkinto, verkko-oppiminen, työturvallisuus, turvallisuusopintojakso, kaupan ala

Repo, Jani

Creating a security study unit for students completing competence-based qualification in the commercial sector

Year	2012	Pages	44
------	------	-------	----

The purpose of this thesis is to plan and create a security study unit for students who complete graduating competence-based qualification in Vocational Qualification in Business and Administration at MJK Institute. This thesis is a development project which evolves from the needs of working life. The thesis follows the criterions set for a practice-based thesis.

The research method is based on a theme interview. Four chiefs of security were interviewed. They work or have worked for the commercial sector. The purpose of the interview was to gather information of the changes in the operational environment of commerce and to outline the matters which should be emphasized in the security study unit. The project resulted in this report and in a study unit which can be studied in an e-learning environment. The students at MJK Institute can complete the study unit by self-studying as a part of their free-choice studies. When planning and executing this study unit the pedagogical aspect has been considered.

Competence-based qualification differs considerably from the majority of study programmes. The student must be employed while completing studies. A concern emerged in the MJK Institute for the students' safety know-how, because qualification requirements were reformed in 2009 and the operational environment of commerce alters constantly. The selection of courses has lacked this kind of course in the MJK Institute. The objective was to carry out a study unit which supports directions and trainings given at the work place. This study unit was designed to be an extension to the security directions and training which the student receives at work. The required knowledge of security in the qualification requirements is unclear and difficult to apply into practice. This security study unit combines the qualification requirements and practice. The themes of the study unit are based on the interviews. The first intention was to focus on violence and threat situations. As the project proceeded, it was decided that the study unit should be more extensive and match better the qualification requirements.

The objectives set for this report and security study unit were accomplished. MJK Institute is going to implement the study unit in autumn 2012 and improve it according to the development plan. Teachers and students planning similar study units can benefit from this report. The interviews present topical information about threats targeted at customer servants working in the commercial sector. This thesis indicates how safety of commercial sector can be improved with a study unit based on e-learning.

Keywords: vocational qualification in business and administration, competence-based qualification, e-learning, safety at work, security study unit, commercial sector

1 Johdanto

Kaupan alan toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Työntekijät joutuvat kohtaamaan työssään yhä enemmän uhkatilanteita ja heiltä vaaditaan myös enemmän turvallisuusosaamista. MJK-instituutti haluaa pysyä mukana tässä muutoksessa ja tämän vuoksi olen luonut heille verkko-oppimiseen perustuvan turvallisuusopintojakson. Tässä opinnäytetyöraportissa kuvaan projektin etenemisen vaihe vaiheelta. Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämisprojekti. Opinnäytetyöni tuotos on luotu selkeään tarpeeseen haluna kehittää opiskelijoiden turvallisuusosaamista ja sitä kautta kaupan alan turvallisuutta. Tekemäni turvallisuusopintojakso on kohdistettu MJK-instituutissa liiketalouden perustutkintoa, merkonomi, suorittaville opiskelijoille. Opintojakso on vain heidän käytössään, mutta toivon raporttini voivan auttaa vastaavanlaisia opintojaksoja suunnittelevia.

Raporttini rakentuu neljästä osasta. Ensimmäisessä osassa kerron työn taustasta ja tarkoituksesta sekä esittelen oleelliset asiat ammatillisesta koulutuksesta ja näyttötutkintoon liittyvistä asioista. Seuraava osio on teoriapainotteinen ja luonteeltaan perusteleva. Turvallisuusnäkökulman lisäksi opinnäytetyössä on huomioitu pedagoginen puoli. Tämän vuoksi yhtenä osuutena on oppimisen teoria. Siirryn oppimisen teoriasta opinnäytetyön toteutustapaan ja käyttämiini tutkimusmenetelmiin. Opintojakson luomisprosessin kuvauksessa lukija pääsee muodostamaan käsityksen siitä, minkälainen valmis opintojakso on verkko-oppimisympäristössä. Prosessiin ei ole siis kuulunut pelkästään suunnittelu, vaan myös varsinaisen opintojakson luominen materiaaleineen ja testeineen. Lopuksi arvioin tuotoksen eli turvallisuusopintojakson sekä opinnäytetyöprosessin onnistumisen.

2 Työn tausta ja tarkoitus

Vuoden 2010 loppupuolella heräsi MJK-instituutissa halu tarjota liiketalouden perustutkintoa, merkonomi, suorittaville opiskelijoille vapaavalintainen itseopiskeluun pohjautuva opintojakso aiheena kaupan turvallisuus. Opintojakson tekijäksi haluttiin opiskelija, joka samalla voi tehdä projektista opinnäytetyönsä. Kiinnostuin heti aiheesta sen monipuolisuuden vuoksi. Työssä yhdistyvät kaupan alan turvallisuuteen liittyvät asiat ja koulutuksen suunnittelu. Opinnäytetyöstä suunniteltiin toiminnallista kehittämisprojektia, joka itselleni sopi parhaiten. Aluksi ohjaajanani toimi MJK-instituutin puolelta Tarja Arminen, joka siirryttyään toisiin tehtäviin luovutti ohjausvastuun pedagogiselle erityisasiantuntijalle Tarja Mykrälle.

MJK-instituutissa ei ole aikaisemmin ollut turvallisuusopintojaksoa. Työn taustalla ovat kaupan alan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset sekä vuonna 2009 voimaan tulleet liiketalouden perustutkinnon, merkonomi, uudet tutkinnon perusteet. Osaamisvaatimukset opintojaksolle tulevat uudistetusta tutkinnon perusteista. Opintojakso on osa valmistavaa koulu-

tusta ja se valitaan henkilökohtaistamisen perusteella. Se on suunnattu asiakaspalvelun ja myynnin osaamisalaan erikoistuville opiskelijoille. Opintojakso liittyy kaikille pakolliseen tutkinnon osaan, joka on asiakaspalvelu. Tavoitteena on kehittää opiskelijoiden turvallisuusosaamista siten, että tutkinnon perusteissa mainitut vaatimukset täyttyvät. Tutkintotilaisuudessa eli ns. näytössä tutkinnon suorittaja pystyy tämän jälkeen osoittamaan vaadittavan osaamisen. Opintojakso ei tule korvaamaan opiskelijan työn kautta saamaa turvallisuusosaamista, vaan tavoitteena on saada aikaan oikeanlainen asennoituminen turvallisuutta kohtaan ja sitä kautta ennaltaehkäistä työssä tapahtuvia onnettomuuksia ja vaaratilanteita.

Kaupan perustehtävien lisäksi tietotekniikan kehitys on muokannut kaupan toimintaympäristöä. Esimerkkejä uuden teknologian sovelluksista ovat asiakkuudenhallinta- ja toiminnanohjausjärjestelmät, sähköinen kauppa ja radiotaajuussirut. Näiden ansiosta kauppa on kehittynyt hyvinkin innovatiiviseen suuntaan. Työturvallisuuden ja -hyvinvoinnin keskeisiä haasteita kaupan alalla ovat jatkuvat toimintaympäristön muutokset kuten kiire, osa-aikaisten työntekijöiden suuri osuus, vuokratyö, työvoiman monikulttuuristuminen, fyysiset kuormitustekijät, tapaturmat sekä väkivallan uhka. (TTK 2009.)

Opetushallitus on uudistanut vuosina 2006–2010 kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteet. Uudistuksessa on tarkistettu perusteiden rakennetta ja tutkinnon osien sekä opintojen muodostumista, tavoitteita, ammattitaitovaatimuksia sekä arvioinninkohteita ja arviointikriteereitä. Tämä tarkistus on koskenut sekä ammatillista peruskoulutusta että näyttötutkintoja. Tutkintouudistuksen myötä kaupan alaa painotetaan entistä enemmän, jolloin MJK-instituutille on tullut paine tarjota opiskelijoille valmistavaa koulutusta myös kaupan alaan kohdistuvista riskeistä. Uudistuksen seurauksena tutkinto jakaantui yhä selkeämmin asiakaspalveluun ja myyntiin sekä talous- ja toimistopalveluihin. Asiakaspalvelu -tutkinnon osa kuuluu kaikille opiskelijoille. Näin ollen MJK-instituutti on reagoinut muuttuneisiin tarpeisiin. (Opetushallitus 2009.)

2.1 MJK- instituutti

Opinnäytetyön tilaajana on MJK- instituutti, joka on osa voittoa tavoittelematonta MJK-koulutuskeskus ry:tä. Toiminnan tavoitteena yhdistyksellä on järjestää liiketalouden perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Yhdistykseen kuuluvat liiketalouden ja hallinnon alan aikuis-koulutusta ja näyttötutkintoja järjestävä MJK-instituutti sekä lyhytkestoisia koulutuksia ja valmennuksia tarjoava MJK-koulutus Oy. MJK-instituutin toiminnan tavoitteena on varmistaa toteutettavan koulutuksen laadullisuus ja vaikuttavuus. Määrittäviä tekijöitä laadulliselle koulutukselle ovat lainsäädäntö ja hyvä koulutuksen järjestämisen käytäntö. Vaikuttavuus koostuu hyvästä valmistumisasteesta ja tyytyväisistä oppijoista sekä heidän taustayhteisöistään. (MJK-instituutti 2009.)

Työntekijöitä MJK-instituutissa on noin 20 henkeä ja liiketalouden perustutkintoa, merkonomi, suorittavien aikuisopiskelijoiden määrä oli noin 200 opiskelijaa vuonna 2011. Koulutustilat sijaitsevat Helsingin keskustassa. Koulutukseen on käynnissä jatkuva haku, joten tutkinnon suorittamisen voi aloittaa milloin tahansa. Lisäksi koulutus on monimuoto-opiskelua, joka sisältää verkko-opintoja, lähi- ja etäopiskelua sekä työssä oppimista. Jokaiselle tutkintoa suorittavalle laaditaan opintojen aluksi henkilökohtaiset suunnitelmat sekä työssä oppimisen toteutuksesta että tietopuolisista opinnoista. Kaikki koulutukseen valitut ovat aikuisia, jotka suorittavat tutkinnon työn ohessa. (MJK-instituutti 2009.)

2.2 Keskeisimmät käsitteet

Liiketalouden perustutkinto, merkonomi

Liiketalouden perustutkinto, merkonomi, kuuluu ammatilliseen peruskoulutukseen, joka johtaa perustutkintoon. Vaatimukset koulutukselle löytyvät Opetushallituksen hyväksymästä tutkinnon perusteista. Laajuudeltaan koulutus on 120 opintoviikkoa. Koulutusta tarjoavat ammatilliset oppilaitokset, kansanopistot, ammatilliset erityisoppilaitokset ja muut oppilaitokset. Liiketalouden perustutkinnon suorittaneet valmistuvat kaikilla elinkeinoelämän aloilla liiketaloudellista osaamista vaativiin tehtäviin. He voivat toimia myynnin, asiakas-, talous- ja toimistopalvelujen sekä tietohallinnon perustehtävissä. Koulutukseen haetaan yleensä yhteishaun kautta ja koulutukseen voi hakea jos on suorittanut hyväksytysti perusopetuksen tai sitä vastaavat opinnot. Tutkinnon suorittaminen antaa kelpoisuuden hakea jatko-opintoihin ammattikorkeakouluihin tai yliopistoihin. (Opetushallitus 2011.)

Näyttötutkinto

Näyttötutkinto on ensisijaisesti suunnattu aikuisille, jotka voivat joustavasti työn ohella osoittaa ammatillisen osaamisensa ja suorittaa tutkinnon. Näyttötutkintona voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja sekä erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkinnossa ammattitaidon hankkimistavalla ei ole merkitystä. Osaaminen on voinut kertyä työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Näyttötutkinnon ammattitaitovaatimukset löytyvät samasta Opetushallituksen hyväksymästä tutkinnon perusteista kuin liiketalouden perustutkinnossakin. Näyttötutkintojärjestelmässä keskeistä on työnantajatahon, työntekijätahon ja opetusalan tekemä tiivis yhteistyö. Osaamisen arvioijat tulevat opiskelijan työyhteisöstä ja oppilaitoksesta. Ammattitaidon arviointi perustuu tutkinnon perusteissa oleviin arviointikriteereihin. (Opetushallitus 2011.)

Verkko-oppiminen

Tässä opinnäytetyössä verkko-oppimisella tarkoitetaan verkko-opintojaksoa, jossa opiskellaan itsenäisesti esimerkiksi kotoa tai työpaikalta käsin. Verkko-opintojakso muodostaa yhden koulutuksellisen kokonaisuuden, jolle on määritelty tavoite, sisältö, laajuus ja arviointi. (Keränen

& Penttinen 2007, 2-3.) Oppimisympäristö on paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoitus on edistää oppimista. Verkkopohjainen oppimisympäristö on toteutettu Internetiä ja verkkoteknologiaa hyödyntäen ja se muodostuu yleensä hypertekstirakenteista, hypermediasta, linkeistä ja erilaisista vuorovaikutuskanavista. Tällöin opiskelu on usein itsenäistä ja itseohjautuvuuteen perustuvaa. Itseohjautuvuudessa oppijalla täytyy olla kyky ohjailta omaa oppimisprosessiaan suunnittelemalla, asettamalla tavoitteita, käyttämällä tehokkaita oppimistrategioita sekä arvioimalla oppimistuloksia. (Kalli & Sallila 2011, 57-58.)

Työturvallisuus

Työturvallisuuskeskus määrittelee työturvallisuuden työnantajan ja työntekijän velvollisuudeksi noudattaa työturvallisuuslakia. Lain mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Vastavuoroisesti työntekijä on velvollinen noudattamaan työnantajan antamia ohjeita ja määräyksiä liittyen turvallisuuteen työssä. (Työturvallisuuskeskus 2011.) Työterveyslaitos puolestaan määrittelee työturvallisuuden työsuojelun keinoin ja toimenpitein toteutetuksi työympäristön tavoitetilaksi, jolloin töissä ja työympäristössä ei ole työntekijän terveyttä ja turvallisuutta uhkaavia vaara- tai haittatekijöitä (Työsuojelun perusteet 2009). Tässä opinnäytetyössä työturvallisuudella tarkoitetaan työturvallisuuslain kautta tulleita vaatimuksia sekä työsuojelussa käytettyjä keinoja uhkatekijöiden poistamiseksi.

Kaupan ala

Kaupan ala on elinkeinoelämän yksittäisistä toimialoista suurin työllistäjä ja kaupan roolin on ennakoitu kasvavan tulevaisuudessa entisestään. Kaupan osuus Suomen bruttokansantuotteesta on hieman yli kymmenes ja se työllistää lähes 320 000 henkeä Suomessa. Kauppa on jakaantunut vähittäis- ja tukkukauppaan sekä tuotevalikoiman puolesta päivittäis- ja erikoistavarankauppaan sekä tekniseen kauppaan. (Kaupan liitto 2011.) Päivittäis- ja erikoiskaupassa työskentely on suurimmaksi osaksi asiakaspalvelua, kassatyötä ja tavarankäsittelyä. Kassapisteellä työskentelyn ja kuormien hyllyyn purkamisen lisäksi kaupassa on paljon päivittäin tehtäviä töitä kuten tuotetietojen päivittämistä tietojärjestelmään, varastosaldojen tarkistamista, myyntiraporttien seuraamista, tuotteiden tilaamista ja vastaanottamista sekä päivittäistavarakaupassa elintarvikkeiden päiväysten tarkistamista. (Helsingin kauppiaitten yhdistys 2008, 78.)

2.3 Aiheen rajaus

Opinnäytetyöni keskittyy kaupan turvallisuuteen päivittäistavara- ja erikoiskaupan myynti- sekä asiakaspalvelutehtävissä toimivan työntekijän näkökulmasta. Sillä ei ole merkitystä onko töissä esimerkiksi terveystuotekaupassa, kodinkonemyymälässä, vaate-, rauta- tai päivittäistavarakaupassa. Työtehtävät voivat liittyä kaupassa tapahtuvaan myyntiin ja asiakaspalve-

luun. Opintojakso on räätälöity opiskelijoille, jotka suorittavat näyttötutkintona liiketalouden perustutkintoa, merkonomi. Jotta opiskelija voi suorittaa näyttötutkinnon MJK-instituutissa, hänen pitää olla jo töissä kaupan tai liiketalouden alalla. Opintojaksossa on otettu huomioon ne asiat, jotka mainitaan Opetushallituksen vahvistamissa tutkinnon perusteissa turvallisuuden osalta. Toisaalta tutkinnon perusteissa opiskelijalta vaadittava turvallisuusosaaminen on jätetty hyvin tulkinnanvaraiseksi. Tärkeä osa opinnäytetyötä on ollut kyseisten turvallisuusosaamisvaatimusten analyttinen tulkitseminen.

Alueellisesti opinnäytetyön rajaus koskee Suomen rajojen sisäpuolella tapahtuvaa toimintaa päivittäistavara- sekä erikoiskaupoissa. Taustalla vaikuttaa voimakkaasti Suomen lainsäädäntö. Tässä opinnäytetyössä ei ole käsitelty kansainvälisiä asioita, paitsi ulkomailta leviävää rikollisuutta. En ole ottanut kantaa tutkinnon perusteissa olevien turvallisuusvaatimusten ajantasaisuuteen tai oikeellisuuteen. Kaupan sisätiloissa tapahtuvan toiminnan lisäksi opintojaksoon on otettu mukaan lyhyt osio työmatkojen turvallisuudesta, koska työmatkat kuuluvat lakisääteisen työtaturmavakuutuksen piiriin. Verkkokaupan turvallisuutta ei opinnäytetyössä käsitellä, koska opintojakso liittyy myyntiin ja asiakaspalveluun, joissa on suora asiakaskontakti. Yrittäjät on otettu yleisellä tasolla huomioon, mutta opintojakso on suunnattu pääasiassa työntekijöille. Tutkinnon suorittanut saa valmiudet kehittyä lähiesimiestehtäviin, joten opintojaksossa on tätä silmällä pitäen huomioitu esimiehen turvallisuusvastuita.

Osa rajauksista tehtiin projektin edetessä johtuen opinnäytetyön toiminnallisesta luonteesta. Aiheen rajaus on ollut luonteva osa työprosessia etenkin kaupan turvallisuuden osalta. Liian aikaisilla rajauksilla oleellisia asioita olisi jäänyt puuttumaan. Nämä rajaukset koskivat lähinnä opintojaksolle valittujen teema-alueiden yksityiskohtia. Niihin liittyvät rajaukset tehtiin tutkimushaastatteluilla ja peilaamalla niiden tuloksia tutkinnon perusteisiin.

2.4 Ammattikoulutus osana Suomen koulutusjärjestelmää

Suomen koulutusjärjestelmä ryhmitellään koulutusasteisiin ja yleensä vain alemman asteen opinnot suorittanut voi opiskella ylemmän asteen koulutuksessa. Koulutukselle on määritelty tavoitteet kunkin koulutussektorin lainsäädännössä. Suomen koulutusjärjestelmä muodostuu yhdeksänvuotisesta yleissivistävästä perusopetuksesta, jota ennen lapsilla on oikeus osallistua vuoden kestävään esiopetukseen. Kaikilla Suomessa vakituisesti asuvilla lapsilla on lakiin perustuva oppivelvollisuus, joka tarkoittaa velvollisuutta hankkia perusopetuslaissa ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelty perusopetuksen oppimäärä. Perusopetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Peruskoulu käsittää vuosiluokat 1-9 ja on tarkoitettu 7-16-vuotiaille. Kuutena ensimmäisenä vuotena opetusta antaa yleensä luokanopettaja, joka opet-

taa kaikkia tai useimpia aineita. Kolmen ylimmän luokan opetus on pääosin aineenopetusta. (Opetushallitus 2011.)

Peruskoulun jälkeisen eli toisen asteen koulutuksen muodostavat lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus. Lukio rakentuu perusopetuksen oppimäärälle ja on laajuudeltaan kolmivuotinen. Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän käytyään vähimmäiskurssimäärän 75 kurssia ja suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti. Lukiossa opiskelijan opintojen eteneminen ei ole sidottu vuosiluokkiin. Lukuvuosi jakautuu jaksoihin, jotka kestävät yleensä puoli-toista kuukautta. Sen aikana opiskellaan noin kuutta oppiainetta kerrallaan. Ammattikoulutukseen kuuluvat ammatilliset perustutkinnot ja lisäkoulutuksena suoritettavat ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. Sekä nuorilla että aikuisilla on mahdollisuus opiskella samoihin ammatillisiin perustutkintoihin. (Opetushallitus 2011.)

Ammatillinen lisä- ja täydennyskoulutus on mahdollista suorittaa työuran eri vaiheissa. Ammatillinen peruskoulutus sekä lisäkoulutus ovat kaikki tutkintoon tähtäävää koulutusta. Opiskelu tapahtuu pääosin oppilaitoksissa, mutta nykyisin lisääntyvässä määrin myös työpaikoilla ja verkko-oppimisympäristöissä. Alemmasta tutkinnosta voi edetä ylempään, mutta ylempään ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon voi suorittaa myös ilman alempaa tutkintoa, jolloin aikaisempi osaaminen luetaan hyväksi opinnoissa. Tutkintojärjestelmä sallii etenemisen yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen välillä. Ammatillinen perustutkinto mahdollistaa etenemisen työelämän näyttötutkintoihin sekä jatko-opintoihin ammattikorkeakouluihin ja korkeakouluihin. (Opetushallitus 2011.)

Koulutusta ammatilliseen perustutkintoon järjestävät ammatilliset oppilaitokset, kansanopistot ja erityisoppilaitokset. Ikäluokasta noin 45 prosenttia aloittaa ammatillisessa peruskoulutuksessa joko peruskoulun tai ylioppilastutkinnon jälkeen. Tavoitteena ammatilliseen perustutkintoon johtavalla koulutuksella on antaa opiskelijalle ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Tämän lisäksi tavoitteena on tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi, tukea elinikäistä oppimista ja antaa tarpeellisia tietoja ja taitoja jatko-opintoihin ja persoonallisuuden kehittämiseen. Ammatillisia perustutkintoja on mahdollista suorittaa kahdeksalla eri koulutusalaalla. Tässä opinnäytetyössä keskitytään pelkästään yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alaan. Yhteensä ammatillisia perustutkintoja kaikilla aloilla on 53. (Opetushallitus 2011.)

2.4.1 Liiketalouden perustutkinto, merkonomi

Liiketalouden perustutkinnon, merkonomin tavoitteena on, että tutkinnon suorittaja saavuttaa monipuolisen ammattitaidon ja kyvyn sen jatkuvaan kehittämiseen. Hänen tulee osata soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa sekä osata toimia

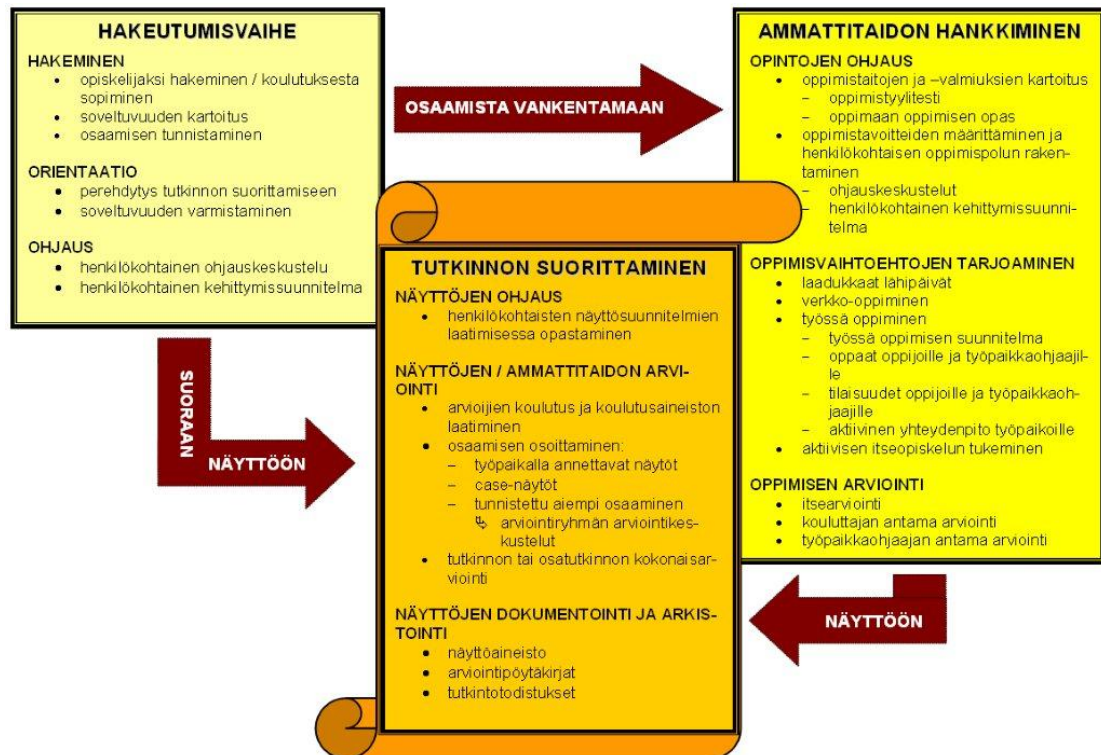
työssään osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia. Liiketalouden perustutkinnon, merkonomi, suorittanut osaa toimia myynnin, kaupan sekä talouden, toimiston ja kirjaston eri tehtävissä. Mahdollista on myös toimia julkishallinnon, pankkien tai vakuutusyhtiöiden palveluksessa. (Opetushallitus 2011.)

Opiskelija voi rakentaa oman yksilöllisen tutkintopolkunsa erilaisista tutkinnon osista ja siten hän pystyy toimimaan kaikilla haluamillaan aloilla. Valinnaisuuden avulla hän voi lisäksi monipuolistaa tutkintoa eri alojen tarpeisiin. Yleisellä tasolla hän saavuttaa liiketaloudellista osaamista, hyvät yhteistyö- ja viestintätaidot, kielitaitoa sekä tietoteknistä osaamista. Kansainvälistyvässä ympäristössäkin tutkinnon suorittaja oppii toimimaan joustavasti tilanteiden ja asiakkaiden vaatimalla tavalla ottaen huomioon asiakkaiden erilaiset kulttuuritaustat. Hän osaa ottaa huomioon työssään keskeiset yritystoimintaan ja työsuhteisiin liittyvät lait, turvallisuusasiat ja kestävän kehityksen periaatteet. Tutkinnon suorittaneella on perusvalmiudet toimia itsenäisenä yrittäjänä liiketalouden ja kaupan alan lisäksi myös muilla aloilla. Liiketalouden perustutkinnon suorittanut osaa ottaa huomioon työkyvyn edistämisen. (Opetushallitus 2011.)

Kaikille pakollinen tutkinnon osa on asiakaspalvelu, jonka suoritettuaan opiskelija osaa toimia erilaisissa asiakaspalvelun, myynnin ja markkinointiviestinnän tehtävissä. Hänen vahvuutenaan on luoda, ylläpitää ja kehittää pitkäaikaisia asiakassuhteita. Hän pystyy myymään asiakkaan tarpeita vastaavia ratkaisuja kannattavasti sekä palvelemaan erilaisia asiakkaita myös haastavissa tilanteissa. (Opetushallitus 2011.)

2.4.2 Tutkinnon suorittaminen näyttötutkintona

Kappaleessa 2.2 näyttötutkinto on jo avattu käsitteenä, joten tässä kappaleessa syvennyn hieman tarkemmin näyttötutkinnon rakenteeseen ja miten MJK-instituutti on halunnut koulutuksen järjestää. Opinnäytetyöni lopputuotoksen eli verkko-opintojakson kannalta pitää ymmärtää, mikä tarkoitus tuottamalla opintojaksolla on tutkintoa suoritettaessa. Alla olevassa kuvassa (Kuva 1) on havainnollistettu tutkinnon kulku. MJK-instituutissa tutkinnon suorittaminen alkaa opiskelijan jo olemassa olevan osaamisen kartoittamisella ja sen pohjalta laaditaan jokaiselle henkilökohtainen suunnitelma tutkinnon suorittamisesta. Jos tutkintoon tai sen osaan vaadittava osaaminen on jo olemassa, voi opiskelija suoraan osoittaa osaamisensa ilman että osallistuu valmistavaan koulutukseen. (MJK-instituutti 2011.) Tuottamani opintojakso on tarkoitettu ammattitaidon hankkimista varten, jonka jälkeen opiskelija on valmis osoittamaan osaamisensa. Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei ole asetettu koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsäännön mukaan tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. (Opetushallitus 2011.)

Kuva 1: Tutkinnon suorittaminen (MJK-instituutti 2011).

Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tutkinnon osat määräävät miten koulutus ja tutkintotilaisuudet jaennetaan. Tutkinnon osalla tarkoitetaan ammatin osa-aluetta, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osista löytyvät ammattitaitovaatimukset keskittyvät ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Tämän lisäksi niihin sisältyvät työelämässä yleisesti tarvittavat taidot kuten sosiaaliset valmiudet. (Opetushallitus 2011.)

Arvioinnilla on keskeinen rooli näyttötutkinnossa. Näyttötutkinnoissa ei ole käytössä lainkaan tenttejä vaan opiskelija suorittaa tutkinnon osoittamalla osaamisensa työtehtävissä. Arvioijat tulevat opiskelijan omasta työyhteisöstä ja oppilaitoksesta. Arvioinnin kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Kohteiden määrittämisellä helpotetaan ammattitaidon arviointia työtehtävissä. Arviointi kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. (Opetushallitus 2011.)

Ammattitaidon arvioinnissa on keskeistä tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa pyritään käyttämään monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Arvioinnissa kolmikannan muodostavat opiskelijan lisäksi työelämän sekä

opettajien edustajat. Näin saavutetaan huolellinen ja monipuolinen arviointi. Tutkinnon suorittajalla on mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Arviointipöytäkirjan laatiminen jokaisesta tutkinnon osasta on näyttötutkinnon järjestäjän vastuulla. Arviointiprosessiin kuuluu myös palautteen antaminen tutkinnon suorittajalle. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. (Opetushallitus 2011.)

2.4.3 Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen arvioinnin kohteet ovat:

- oppiminen ja ongelmanratkaisu
- vuorovaikutus ja yhteistyö
- ammattietiikka
- terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, muuttuvan toimintaympäristön haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymisessä. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja antavat valmiuksia selvitä erilaisista haastavista tilanteista. Lisäksi ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja ylipäätään kansalaisvalmiuksia. (Opetushallitus 2011.)

Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) näkyvät kunkin avaintaidon arviointikriteerit. Olen rajannut opinnäytetyön koskemaan vain terveys, turvallisuus ja toimintakyky- avaintaitoja. Avaintaidon arviointikriteerien mukaisesti tutkinnon suorittajan tulee osata toimia turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Turvallisuusopintojaksosta olen jättänyt pois vapaa-ajan ja terveellisten elintapojen ylläpidon. Nämä asiat jäävät tutkinnon suorittajan itsensä vastuulle ja niitä käsitellään elinikäiseen oppimiseen liittyvällä opintojaksolla. Ergonomialla sekä työympäristöön liittyvien vaarojen ja terveyshaittojen ennaltaehkäisyllä on suuri painoarvo arviointikriteereissä. Arviointikriteerien ja teemahaastatteluiden pohjalta olen suunnitellut turvallisuusopintojakson teemat sekä niiden painotukset. (Opetushallitus 2011.)

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	muuttuvissa tilanteissa ja valintatilanteissa tarvitsee ohjausta ja tukea	toimii muuttuvissa ja valintatilanteissa tarkoituksenmukaisesti	toimii muuttuvissa ja valintatilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	hakee tietoa tutuista tietolähteistä	hakee tietoa eri lähteistä	hakee itsenäisesti ja omaaloitteisesti tietoa eri lähteistä ja arvioi tiedon luotettavuutta
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii tutussa työyhteisössä ja -ryhmässä	toimii työyhteisössä ja -ryhmässä erilaisten ihmisten kanssa	toimii yhteistyökykyisesti työyhteisön ja -ryhmän jäsenenä erilaisten ihmisten kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna annettuja eettisiä ohjeita	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita	toimii työssään yrityksen tai organisaation arvojen mukaisesti ja noudattaa ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa
	noudattaa vaitiolovelvollisuutta	noudattaa vaitiolovelvollisuutta	noudattaa vaitiolovelvollisuutta
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita, ml. tietoturva, eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita, ml. tietoturva, eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita, ml. tietoturva, eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille
	poistaa havaitsemansa ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteet ja ilmoittaa niistä työnantajalle	poistaa havaitsemansa ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteet ja ilmoittaa niistä työnantajalle	poistaa havaitsemansa ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteet ja ilmoittaa niistä työnantajalle
	toimii työympäristön turvallisuusjärjestelmien edellyttämällä tavalla	toimii työympäristön turvallisuusjärjestelmien edellyttämällä tavalla	toimii työympäristön turvallisuusjärjestelmien edellyttämällä tavalla
	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.

Taulukko 1: Elinikäisen oppimisen avaintaidot (Opetushallitus 2011).

3 Oppimisen teoriaa

Oppinäytetyön työsuunnitelman mukaisesti perehdyin oppimista käsittelevään teoriaan luodakseni pohjan opintojakson pedagogiselle puolelle. Oppimisen teoriasta olen hakenut tutkituun tietoon perustuvia apuvälineitä opintojakson luomiseen. Pyrin peilaamaan opintojaksolle asettamiani tavoitteita erilaisia oppimiskäsityksiä ja strategioita vasten. Pääpaino on oppimateriaalin tuottamisessa nimenomaan verkkoympäristöön. Lähdin liikkeelle kuitenkin oppimiskäsityksistä yleisesti ja analysoin miten MJK-instituutin opetusmenetelmät seuraavat vallassa olevia opetustrendejä. MJK-instituutilta tuli selkeät toiveet opintojakson toteutuksen suhteen. Näitä toiveita noudatin hyvin pitkälti suunnitellessani opintojakson käsikirjoitusta ja

oppimismekanismeja. Opintojakso poikkeaa joiltain osin instituutin päälinjasta opetuksen suhteen. Sen lisäksi ettei turvallisuudesta ole ollut aikaisemmin opintojaksoa, myös täysin itseohjautuvuuteen pohjautuva opintojakso on uutta. Opinnäytetyöni on eräänlainen kokeilu, josta saatujen kokemusten perusteella voidaan alkaa kehittää muitakin opintojaksoja.

3.1 Oppimiskäsitykset

Pruukin (2008, 9) mukaan oppiminen on hyvin moniulotteinen ilmiö, jota on mahdotonta selittää tyhjentävästi. Oppimista tapahtuu ilman tietoista ponnistelua esimerkiksi kun lapsi oppii vähitellen yhteisönsä kielen. Osa oppimisesta edellyttää kuitenkin opiskelua eli tietoista vaivannäköä. Opiskelijan omalla toiminnalla, opiskelulla, on oppimisessa aina merkittävä rooli. Oppimisteoriat pyrkivät valottamaan oppimisprosessin eri puolia. Monet teoriat ovat ristiriidassa keskenään, mutta niillä on myös monia yhteisiä lähtökohtia, joiden pohjalta voidaan suunnitella ja toteuttaa laadukasta opetusta. Pääsuuntaukset ovat olleet behavioristinen oppimiskäsitys, sosiaalisen oppimisen teoria sekä humanistinen ja konstruktivistinen oppimisteoria.

Behavioristinen oppimiskäsitys

Behavioristinen koulukunta on ollut vallassa 1900-luvun alkupuolelta aina 1960-luvulle asti. Suuntauksessa uskotaan, että oppimisen tutkimisen voi kohdistaa vain havaittavaan käyttäytymiseen. Oppiminen on heidän mukaansa ärsykkeen ja reaktion kytkeytymistä, josta käytetään ilmaisua ehdollistuminen. Behavioristit käyttivät kokeissaan runsaasti eläimiä ja pyrkivät tekemään eläinten yksinkertaisista oppimisreaktioista johtopäätöksiä ihmisen oppimiseen. Kävi kuitenkin ilmi, että eläinten reaktioon vaikuttivat ärsykkeen ohella myös sisäiset tekijät, kuten vietit ja tarpeet. Tämä osoitti behavioristisen tutkimuksen perusasetelman kapeuden. Opettajan rooli on korostunut, kun taas opiskelija on passiivisessa asemassa tiedon vastaanottajana. Oppiminen perustuu ulkoa opetteluun ja halutun toiminnan vahvistamiseen positiivisella tai kriittisellä palautteella. (Pruuki 2008, 9-12.)

Sosiaalisen oppimisen teoria

Sosiaalisen oppimisen teorian isänä pidetään Albert Banduraa, joka yhtäältä sitoutui behavioristiseen perinteeseen mutta toisaalta irtaantui siitä selittäessään oppimista myös ihmisen aktiivisen tietoisuuden pohjalta. Hänen mukaansa olennaista oppimisessa on yksilön ja yhteisön vuorovaikutus. Ihminen muodostaa sisäisen mallin tarkkailemalla jonkun ihmisen tai ryhmän käyttäytymistä. Yksilön valmiuteen seurata mallia vaikuttaa erityisesti se, miten mallin käyttäytymistä palkitaan tai rangaistaan. Teorian ongelmana on, että ihminen voi suhtautua sosiaaliseen ympäristöönsä myös kriittisesti. Ihmisen omaehtoiset ajatusprosessit, tunteet ja tarpeet jäävät tässäkin teoriassa vähälle huomiolle. (Pruuki 2008, 12.)

Humanistinen oppimiskäsitys

Humanistisen oppimiskäsityksen valtakausi oli 1950-1960-luvuilla ja se vaikutti erityisesti Yhdysvalloissa. Ydinajatuksena on, että ihminen on aktiivinen ja itseohjautuva toimija, joka pyrkii toteuttamaan itseään. Vastuu oppimisesta on opiskelijalla itsellään ja opettajan tehtävänä on vain tukea häntä itsensä toteuttamisessa. Humanistisesta psykologiasta lähtöisin oleva kokemuksellinen oppimisen malli lähtee liikkeelle opiskelijan omista kokemuksista. Oppiminen etenee nelivaiheisena syklinä, joka lähtee liikkeelle opiskelijan omista kokemuksista, joita seuraa kokemusten refleктоiva havainnointi. Seuraavaksi kokemukset käsitteellistetään ja opittua kokeillaan aktiivisesti käytännössä. Sitten sykli lähtee pyörimään jälleen uudestaan. Kokemuksellinen oppiminen edellyttää, että opiskelijalle on jo kertynyt työ- tai toimintakokemusta, hänellä on taitoja arvioida omaa toimintaansa ja hän on motivoitunut kehittämään itseään. Tämä ei muodostu ongelmaksi oppinnytetyöni kohdehenkilöille, mutta malli kärsii yksipuolisuudesta, koska oppimisprosessiin tulee virikkeitä ja käsitteitä myös opiskelijan oman prosessin ulkopuolelta kuten toisilta opiskelijoilta, opettajalta ja oppinnytetyöni tapauksessa erityisesti oppimateriaalista. (Pruuki 2008, 13-14.)

Konstruktiiivinen oppimiskäsitys

Konstruktiiivisessa oppimiskäsityksessä keskeisenä ajatuksena on, että tieto ei pelkästään siirry vaan oppija rakentaa sen itse uudelleen. Oppijan omat aikaisemmat käsitykset, tiedot ja kokemukset opittavasta asiasta säätelevät hyvin paljon sitä, mitä hän asiasta havaitsee ja miten hän asiaa tulkitsee. Olennaista konstruktiiivisessa oppimisessa ei ole niinkään uusien tietojen oppiminen vaan se, että opitaan uusia tapoja tulkita ja jäsentää tuttuja ilmiöitä. (Kupias 2004, 8.) Konstruktivismi voidaan myös jakaa kahteen pääsuuntaan, sosiaaliseen ja yksilökonstruktivismiin. Ensimmäisessä korostuu oppimisen vuorovaikutuksellisuus ja yhteistoiminnallinen ulottuvuus. Jälkimmäisessä sen sijaan korostuvat yksilön tiedonmuodostus ja tiedolliset rakenteet. (Pruuki 2008, 13-14.)

Edellä mainitut oppimiskäsitykset lähestyvät oppimista eri näkökulmista. Oppinnytetyöni kannalta tärkeimpiä ovat modernit oppimiskäsitykset: konstruktivistinen ja humanistinen, koska ne ovat nykyisin hallitsevat oppimiskäsitykset. Näitä käsityksiä sovelletaan myös MJK-instituutissa. Kappaleessa 3.4 käsittelemme tarkemmin MJK-instituutin tapaa opettaa ja hyödyntää oppimiskäsityksiä.

3.2 Erilaiset oppimisstrategiat ja oppimistyylit

Oppimisstrategiat liittyvät siihen miten yksilö hankkii tiedon, käsittelee ja palauttaa sen mieleensä. Oppimisstrategia ei suinkaan ole pysyvä tapa oppia vaan se muuttuu tilanteen ja tehtävän mukaisesti. Jos opiskelija on tietoinen käyttämästään strategiasta, hän voi myös muuttaa sitä. Oppimisstrategiat voidaan jakaa pinta- ja syväsuuntautuneisiin. Pintasuuuntautunut

opiskelija tavoittelee määrää laadun sijasta ja tuloksena tällaisesta opiskelusta saavutetaan nopeasti unohtuvia erillisiä yksittäistietoja. Syväsuuntautuva oppiminen on puolestaan se johon tulisi pyrkiä. Siinä opiskelija haluaa ymmärtää tiedon merkityksen ja sijoittaa sen laajempiin asiayhteyksiin. Tavoitteena on tuolloin opiskelijan tietojen syventyminen ja tarkentuminen. Tässä strategiassa opiskelija myös luo itse tietoa. (Oppimisstrategia 2011.)

Oppimistyyliä ovat yksilöllisiä tapoja ottaa vastaan, prosessoida ja palauttaa mieleen tietoa. On monia oppimistyyliä joihin oppija voidaan kategorioida (Taulukko 2). Aktiivinen osallistuja on parhaimmillaan projektitöissä, sillä hän oppii saadessaan kehittää uutta. Hän oppii saadessaan haastavia tehtäviä jännittävässä oppimisympäristössä, jossa oppimista tuetaan myös visuaalisin keinoin. Aktiivinen osallistuja ei opi tilanteissa, joissa hän joutuu olemaan passiivinen. Käytännön toteuttaja oppii parhaiten päästessään soveltamaan uutta asiaa käytäntöön. Hän oppii kaikista parhaiten tekemällä ja kehittämällä omia taitojaan sekä seuraamalla muiden työskentelyä. Heikoimmin hän oppii jos ei ole välitöntä tarvetta tehdä jotain tai asia pitää oppia konkreettisesti. Looginen ajattelija oppii teorioiden, mallien ja käsitteiden kautta; lukeminen, tutkiminen ja päättely tukevat parhaiten hänen oppimistaan. Harkitsevalle tarkkailijalle soveltuvat parhaiten itseopiskeluohjelmat, joissa hän voi edetä omaa tahtiaan noudattaen. Hänelle on tyypillistä seurata asioita sivusta, tehdä huomioita ja analysoida niitä. Hänen oppimistaan edesauttaa kun ajattelulle ja pohtimiselle annetaan riittävästi aikaa ennen toimintaa. (Oppimistyyliä 2011.)

Edellä mainittujen lisäksi oppimistyyliä voidaan luokitella myös sen mukaan, millä aisteilla oppija parhaiten vastaanottaa uutta tietoa (Taulukko 2). Audiitiivinen oppija omaksuu tietoa parhaiten kuulemalla, joten hänen kannattaa hakeutua luennoille tai kuunnella luentoja nauhalta. Visuaalisesti eli näkemällä oppiva muistaa näkemänsä kuviot, kaaviot, videot jne. Kineesteettinen oppija muistaa parhaiten asiat, joissa voi itse liikkua mukana. Asioiden mieleen painamista edesauttaa liikkumisen yhdistäminen keskeisten asioiden kertaamiseen. (Oppimistyyliä 2011.)

Toimintatapaan perustuvat oppimistyyli	
Aktiivinen osallistuja	- projekti- ja kehitystehtävät
Käytännön toteuttaja	- käytännön tekeminen, työssäoppiminen
Looginen ajattelija	- perinteiset kurssit ja koulumuotoinen opetus
Harkitseva tarkkailija	- itsenäinen opiskelu ja kirjojen lukeminen
Aisteihin perustuvat oppimistyyli	
Auditiivinen	- oppii parhaiten kuuloaistin avulla
Visuaalinen	- oppii parhaiten näköaistin avulla
Kinesteettinen	- oppii parhaiten tuntoaistin avulla

Taulukko 2: Oppimistyyli (Jyväskylän yliopisto 2004).

Monet käyttävät yhden oppimistyylin sijasta monia. Oleellista on tunnistaa omat oppimistyyliinsä ja vahvistaa niitä jotka ovat heikoimmat. Tällöin oppiminen onnistuu erilaisissa oppimistilanteissa. (Oppimistyyli 2011.) Verkko-opintojakson toteutuksesta on hyvin pitkälti kiinni minkä oppimistyylin edustajat ovat vahvoilla. Tällä hetkellä opintojakso suosii lähinnä loogista ajattelijaa, harkitsevaa tarkkailijaa ja visuaalista oppijaa. Opintojakson kehittämissuunnitelmassa (Liite 1) olen ottanut huomioon myös muut oppimistyyli, jotta pääsisin lähemmäksi konstruktivistista oppimiskäsitystä. On kuitenkin oppijan itsensä vastuulla kehittää omia valmiuksiaan oppia myös niissä tilanteissa, jotka eivät välttämättä tunnu omimmilta. Verkko-opintojakson kohteena olevat aikuisopiskelijat ovat saavuttaneet elämässään jo jonkinlaista kokemusta. Lisäksi näyttötutkinnon suorittamisen yhtenä edellytyksenä on, että tutkinto suoritetaan työsuhteessa. Tällainen lähtöasetelma sopii erityisesti aktiiviselle osallistujalle. Pyrin tämän johdosta hieman painottamaan käytännönläheisiä asioita ja käsittelemään turvallisuutta vähemmän teoreettisessa valossa.

3.3 Verkko-oppiminen ja verkko-oppimateriaali

Verkko-oppiminen on avattu käsitteenä kappaleessa 2.2 ja nyt valotan verkko-oppimisen taustaa ja verkko-oppimateriaalin tuottamisprosessia hieman syvällisemmin. Verkko-oppimisen yleistymisen on tapahtunut Internetin kehittymisen myötä. Nopeutuneet verkkoyhteydet sekä verkko-ohjelmoinnin kehittyminen ovat mahdollistaneet verkko-oppimisympäristöt sekä digitaalisessa muodossa olevien oppimateriaalien jakamisen Internetin kautta. Verkko-opintojakson lisäksi verkko-oppiminen voi olla yhtäläillä myös luokkatilassa opettajan johdolla tapahtuvaa opiskelua. Yksinkertaisimmillaan verkko-oppiminen voi olla esimerkiksi tiedonhaku Internetistä tai tehtävien palauttamista ja arviointia sähköpostilla. (Keränen & Penttinen 2007, 1-2.)

Tieto- ja viestintäteknikka antaa monia työvälineitä opetusjärjestelyihin, opettajan ja opiskelijan väliseen viestintään ja oppimateriaalien toteutukseen sekä jakeluun. On tärkeää kuitenkin muistaa että teknikka muuttaa ainoastaan tapojamme opiskella, ei sitä, miten me opimme. Verkko-oppimiseen pätevät samat keskeiset tekijät kuin tavanomaiseenkin oppimiseen. Tärkeitä ovat oppijan motivaatio, opittujen asioiden muistaminen sekä tiedon soveltaminen ja syventäminen. Verkko-oppiminen ei ole mikään oikotie onneen vaan vie samalla tavalla aikaa kuin muukin opiskelu. Vastuu oppimisesta ei ole tekniikalla vaan edelleen itse oppijalla ja opettajalla. (Keränen & Penttinen 2007, 3.)

Oppimateriaalilla on keskeinen merkitys opiskelussa, siksi materiaalin valitseminen ja valmistelu on yleisesti kurssin toteutuksen tärkeimpiä osia. Nykyisin tietoa on saatavilla valtavasti erilaisissa muodoissa, jolloin oleellisen tiedon valinta oppimateriaaliksi on tärkeää. Perinteisesti oppimateriaalina käytetään tenttikirjoja, muuta täydentävää kirjallisuutta ja tieteellisiä artikkeleita. Erilaiset aineistot tukevat toisiaan silloin, kun tarvitaan välineitä monimutkaisten ilmiöiden havainnollistamiseen. Aineistoina voi käyttää esimerkiksi visuaalisia kuvia ja animaatioita tai auditiivisia äänitiedostoja. Oppimateriaalin tulisi ohjata oppijaa monimutkaisten asioiden hahmottamiseen, aktiiviseen tiedon käsittelemiseen ja sitä kautta opittavan asian syvempään prosessointiin ja ymmärtämiseen. (Lehtinen, Löfström, Kanerva, Nevgi & Tuuttila 2006.)

Verkko-oppimateriaalista voidaan käyttää myös nimitystä oppimisaihio. Se on yhden asiasisällön muodostama oppimateriaalikonaisuus, jota voidaan hyödyntää monilla eri kursseilla. Eri oppimisaihoita voidaan yhdistellä ja näin luoda erilaisia ja eritasoisia verkkokursseja. Oppimisaihiot voivat olla esimerkiksi multimediaesityksiä, luettavia oppimateriaaleja, harjoitustehtäviä tai testejä. (Keränen & Penttinen 2007, 6.) Käytännössä tuottamani verkko-opintojakso muodostuu oppimisaihioista.

Hyvä verkko-oppimateriaali on tieteellisesti korkeatasoista. Verkko-oppimateriaalin laadinnassa on noudatettava tieteellisen kirjoittamisen periaatteita. Johtopäätösten pitää olla perusteltuja ja lähdeviitteet esitetty johdonmukaisesti. Lisäksi verkko-oppimateriaalien tulisi olla visuaaliselta ilmeeltään selkeitä ja helppokäyttöisiä. Erityisesti multimediamateriaalien suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon käytettävyys ja opetuksellinen toimivuus. Jo materiaalin valmisteluvaiheessa tulisi suunnitella myös materiaalin säilytys ja päivitys. (Lehtinen ym. 2006.)

3.4 Opetusmenetelmät MJK-instituutissa

Tässä kappaleessa käsitellään MJK-instituutissa käytettäviä opetusmenetelmiä liiketalouden perustutkinnon osalta. Koska tutkinto suoritetaan näyttötutkintona, koulutus on suunniteltu

erityisesti aikuisille työn ohessa suoritettavaksi käyttäen hyväksi monimuoto-opiskelua. Tutkinnon suorittaja hyödyntää aiempaa ammattitaitoaan ja samalla täydentää sitä. Koulutuksen suunnittelun lähtökohtana on ollut aikuisen oppijan tarpeiden tunnistaminen ja todellisen hyödyn saavuttaminen työelämässä. Oppimistehtävät ja opintoihin kuuluvat kehittämishankkeet pyritään liittämään suoraan oikeisiin työtehtäviin aina kun siihen on mahdollisuus. Tutkintoon valmistavissa koulutuksissa käytetään lähiopetuksen ja työssä oppimisen lisäksi etä- ja verkko-opiskelua. Kouluttajat ovat liike-elämän asiantuntijoita, joilla on tarvittavat suhteet työelämään. (MJK-instituutti 2009.)

Itsenäisen opiskelun lisäksi oppimisprosessissa hyödynnetään ryhmä- ja tiimityöskentelyä. Instituutin henkilökunnan lisäksi opiskelijatovereiden tukea korostetaan. Yhteistä osaamista luodaan yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella. Aikuisopiskelijoiden monipuoliset työtaustat ja kokemukset rikastuttavat muiden opiskelijoiden tietämystä. (MJK-instituutti 2009.) Instituutissa on käytössä verkkopohjainen oppimisympäristö nimeltään Fronter, johon opetus hyvin voimakkaasti tukeutuu. Verkko-oppimisympäristö kokoaa kaikki opiskeluun liittyvät asiat yhteen paikkaan ja sen avulla opiskelija voi olla vuorovaikutuksessa kouluttajan ja muiden opiskelijoiden kanssa. Fronterin toiminta perustuu avoimeen lähdekoodiin, joka mahdollistaa monipuolisen käytettävyyden. Toimintaperiaatteeltaan Fronter on virtuaalinen rakennus, joka on jaettu huoneisiin. Huoneet on varustettu erilaisin työkaluin, joilla tarvittavat oppimistapahumat luodaan. Huoneelle nimetään vastuuhenkilö, joka kutsuu opiskelijat ja määrittää oikeudet opiskelijoille huoneessa täytettävän tehtävän mukaan. Teknisen puolen lisäksi Fronter tukee eri opetus- ja oppimistyyliä. Opiskelija voi suorittaa opintojaksosia omaan tahtiin missä ja milloin vain. Pedagogisesta näkökulmasta Fronter soveltuu instituutin opetuksellisten tavoitteiden täyttämiseen erinomaisesti. (Fronter 2011.)

Mykrä (2011) kertoi haastattelussa MJK-instituutin suhtautuvan verkko-oppimiseen positiivisesti, mutta painotti että pelkillä verkko-opintojaksoilla ei saavuteta hyviä oppimistuloksia. Instituutissa on tehty strateginen ratkaisu, jonka perusteella opetuksen painopiste on verkossa. MJK-instituutissa opettamiseen sovelletaan konstruktivistista oppimiskäsitystä. Mykrä myöntää verkko-oppimisen hieman sotivan tätä oppimiskäsitystä vastaan. Aiemmin on jo todettu sosiaalisen vuorovaikutuksen tehostavan oppimista. Instituutti ottaa tietoisesti riskin ja haluaa kokeilla miten pelkästään itseopiskeluun pohjautuva verkko-opintojakso toimii käytännössä. Jos huomataan, ettei opintojaksolla saavuteta haluttuja tuloksia, liitetään mukaan kontaktiopetusta tai ohjaaja. Opintojakson kehittämisestä lisää kappaleessa 5.4. Päätökseen vaikutti myös tehokkuuden lisääminen lähiopetuksen ollessa kallista.

Mykrän (2011) mukaan heiluriliike opetusmenetelmissä on yleistä. Mennään ääripäästä toiseen ja kun huomataan, etteivät asiat toimikaan halutulla tavalla, palataan taaksepäin ja etsitään tasapaino. Mykrän näkemys on, että erityyppiset opintojaksot rikastuttavat MJK-instituutin

opetuspalettia. On kuitenkin muistettava, että kyseessä on näyttötutkinto, jossa työssä oppiminen on hyvin keskeistä. Verkko-opintojakson avulla opiskelija oppii hahmottamaan työympäristönsä uudella tavalla. Opintojakson kohderyhmä koostuu eri-ikäisistä opiskelijoista, joista varsinkin nuoremmilla alkaa olla jo kohtuullisen paljon kokemusta verkko-oppimisesta. Instituutissa arvioidaan verkko-opintojakson soveltuvan hyvin turvallisuusasioiden opettamiseen. Vastakohtaksi voisi mainita matematiikan, jonka opettaminen verkossa voisi olla hyvin vaikeaa.

4 Toteutustapa ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämisprojekti. Siinä on vahvasti mukana työelämä, josta tarve opinnäytetyölle on alkujaan lähtenytkin. Toteutustapaan ja menetelmien valintaan ovat vaikuttaneet opinnäytetyölle asetetut tavoitteet sekä toiminnallisen opinnäytetyön kriteerit. Airaksinen ja Vilka (2003, 9-10) listaavat kirjassaan toiminnallisen opinnäytetyön tavoittelevan ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Tuotos voi olla alasta riippuen esimerkiksi ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus. Oleellista on, että opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Opinnäytetyön tulisi olla käytännönläheinen, työelämälähtöinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja riittävästi alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava.

Airaksisen ja Vilkan (2003, 57) mukaan toiminnallisessa opinnäytetyössä käytetään vain vähän tutkimuksellisia menetelmiä. Heidän mukaansa myös tutkimuksellisia käytäntöjä käytetään toiminnallisessa opinnäytetyössä huomattavasti vähemmän kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, vaikka tiedon keräämisen keinot ovatkin usein samanlaisia. Laadullinen tutkimusmenetelmä on Airaksisen ja Vilkan (2003, 57-63) mukaan toimiva selvityksen toteuttamisessa, kun tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Aineiston keräämisen keinoina voi olla joko yksilö- tai ryhmähaastatteluita riippuen siitä, millaista tietoa selvitykselle halutaan oman idean sisällöksi tai tueksi. Yksilöhaastattelun voi toteuttaa joko lomake- tai teemahaastatteluna. Lomake on strukturoitu haastattelulomake, jossa kaikilta haastateltavilta kysytään samassa järjestyksessä ja muodossa avoimet kysymykset. Teemahaastattelu sen sijaan on puolistrukturoituna vapaampi tapa kerätä aineistoa ja toimii toiminnallisissa opinnäytetyöissä mm. silloin, kun tavoitteena on kerätä tietoa jostakin tietyistä teemasta tai konsultoida asiantuntijoita.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä analysoida kerättyä aineistoa yhtä tarkasti ja järjestelmällisesti kuin tutkimuksellisissa opinnäytetyöissä. Tämä koskee vain laadullisella tutkimuksella kerättyä aineistoa toiminnallisissa opinnäytetyöissä. Haastattelun avulla

saatua tietoa käytetään opinnäytetyössä kuin lähdeaineistoa eli päättelyn ja argumentoinnin tukena sekä tuomaan teoreettista syvyyttä opinnäytetyössä käytyyn keskusteluun.

Opinnäytetyöltä edellytetään tutkimuksellista otetta vaikka kyseessä olisikin toiminnallinen opinnäytetyö. Jotta opinnäytetyölle asetut kriteerit ja tavoitteet olisivat täyttyneet, päädyin käyttämään konstruktivistista tutkimusmenetelmää laadullisin menetelmin. Konstruktivisessa tutkimuksessa tavoitteena on ratkaista käytännön ongelma luomalla uusi konstruktio eli jokin konkreettinen tuotos, esimerkiksi ohje, käsikirja, malli, menetelmä tai suunnitelma. Uuden rakenteen luomiseksi tarvitaan olemassa olevaa teoreettista tietoa ja uutta empiiristä eli käytännöstä kerättävää tietoa. Käytäntö ja teoria kietoutuvat tiivisti yhteen konstruktivisessa tutkimuksessa ja sitä olen erityisesti pyrkinyt tuomaan esille tässä raportissa. Konstruktivinen tutkimus antaa tutkijalle hyvin vapaat kädet eikä lähestymistapa sinänsä rajaa pois mitään menetelmää. (Moilanen, Ojasalo, & Ritalahti 2009, 38, 68.)

Puolistrukturoiduille menetelmille on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, muttei kaikkia. Hirsjärvi ja Hurme (2006, 47-48) kertovat kirjassaan teemahaastattelun sijoittuvan lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimaastoon. Mitään yhtä määritelmää teemahaastattelulle ei ole olemassa, mutta tässä opinnäytetyössä teemahaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, joka kohdennetaan tiettyihin teemoihin ja joista sitten keskustellaan. Teemahaastattelussa on se etu, ettei se sido haastattelua tiettyyn leiriin, kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen, eikä se ota kantaa haastattelukertojen määrään tai siihen, kuinka syväälle aiheen käsittelyssä mennään. Keskustelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa ja näin ollen tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Yhteenvetona voidaan sanoa teemahaastattelun olevan lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua.

Olen hyödyntänyt opinnäytetyössäni tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Haastatteluiden pohjalta olen valikoinut lähdemateriaalista tarvitsemani tiedon. Lähdemateriaalia opintojaksoa varten olen kerännyt kirjallisuudesta, Internetistä, haastatteluista, artikkeleista ja hyödyntänyt mm. Kaupan liiton ja Palvelualojen ammattiliiton (PAM) yhteistyössä tekemää Uhkaava asiakastilanne -verkkokurssia. Olen ottanut huomioon lähdekritiikin arvioidessani lähteiden käyttökelpoisuutta. Yksi osio opinnäytetyöprosessissani oli teoriakatsaus, jonka avulla pyrin kiinnittämään opinnäytetyöni teoriaan. Käytin lähteinä kirjallisuutta ja verkkojulkaisuja, joita vertailemalla etsin parhaita käytäntöjä opinnäytetyön pedagogisen puolen toteuttamiseen ja tutkimusmenetelmän valintaan.

5 Opintojakson luomisprosessin kuvaus

Seuraavissa kappaleissa kuvaan turvallisuusopintojakson luomisprosessin. Luomisprosessin kuvaus etenee suunnitteluvaiheen kautta toteutukseen ja lopulta arviointiin.

5.1 Projektin käynnistyminen ja suunnitteluvaihe

Turvallisuusalan yliopettaja Harri Koskenranta välitti joulukuussa 2010 tiedon minulle mahdollisesta opinnäytetyöaiheesta. MJK-instituutti halusi tuolloin turvallisuusalan opiskelijan tekevän heille opinnäytetyönään verkko-opintojakson kaupan turvallisuudesta. Olin heihin yhteydessä vielä saman vuoden puolella ja ensimmäinen tapaaminen sovittiin tammikuulle 2011. Tapaamisessa varmistui, että minut oli valittu tekemään heille projektina verkko-opintojakso. Sain vapauden suunnitella opinnäytetyön toteutuksen hyvin pitkälti itse. Sovimme kuitenkin raportoinnista ja ohjauksen roolista prosessin tukena. Selvää oli, että joka tapauksessa työlle ni piti löytää teoreettiset perusteet. Jo ensimmäisen tapaamisen aikana aloin tehdä ehdotuksia alustavista tiedonkeruumenetelmistä ja arvioimaan niiden sopivuutta. Lisäksi sain tapaamisella arvokasta tietoa kaupan alan toimintaympäristöstä sekä vinkkejä lähdemateriaalin löytämiseen. Opinnäytetyön alkuvaiheeseen kuului myös ammattikorkeakoulun puolelta tulevien vaatimusten sisäistäminen ja opinnäytetyöhjeisiin tutustuminen.

Tapaamisen jälkeen aloin työstää aiheanalyysia ja alustavaa aikataulutusta. Aihepiiri ja siihen liittyvät rajaukset tulivat suurimmaksi osaksi suoraan ohjaajaltani Tarja Armiselta. Hän kuitenkin siirtyi helmikuussa toisiin tehtäviin ja ohjaajan tehtäviä jatkoi Tarja Mykrä. Ohjaajan vaihduttua myös rajausta muutettiin, jotta opintojakso vastaisi paremmin tutkinnon vaatimuksia. Aikaisemmin Tarja Armisen toiveena oli ollut, että opintojaksossa käsiteltäisiin lähinnä uhkaavia asiakaspalvelutilanteita. Tarja Mykrän kanssa päätimme laajentaa aihetta mm. työ- ja henkilöturvallisuuteen. Ilmeni, että aiheen rajausta on itse asiassa osa myös varsinaista toteutusvaihetta eikä pelkästään suunnitteluvaihetta.

Toimintakeskeisyys oli mukana heti alusta lähtien. Varsinaisesta tutkimusstrategiasta ei voi puhua toiminnallisuudesta johtuen, koska työ ei ole tutkimus. Lähestyin aihetta ongelmanasettelulla ja perehtymällä aikaisemmin tehtyihin opinnäytetöihin, jotka liittyivät jollain tavalla omaan aiheeseeni. Selvityksessä kävi ilmi, että muutamat opiskelijat ovat tehneet opinnäytetöinään samaan aihepiiriin kuuluvia töitä. Esimerkiksi Arto Krupulan opinnäytetyön aiheena on ollut: "Turvallisuus-opintojaksojen suunnittelu kaupan alan sekä hotelli- ja ravintola-alan ammatillisiin perustutkintoihin." Suurin ero oli, että kukaan ei ollut vastaavalla tavalla suunnitellut sekä myös toteuttanut opintojaksoa alusta loppuun asti. Tärkeä osa aiheanalyysia oli käsitteiden valinta ja selkiyttäminen. Vaikka osan rajauksista pystyin tekemään vasta myöhemmin, halusin tärkeimpien käsitteiden olevan jo suunnitteluvaiheessa selvillä. Hyvän esimerkkinä tärkeimmistä käsitteistä on näyttötutkinto, jota suorittaville opiskelijoille opintojakso on nimenomaan tarkoitettu. Hyväksytyin aiheanalyysin jälkeen lähdin laatimaan varsinaista opinnäytetyön työsuunnitelmaa.

Työsuunnitelman tarkoituksena oli mennä oleellisesti syvemmälle opinnäytetyöhön kuin aiheanalyysin ja luoda selkeä suunnitelma, jota noudattamalla voisin saavuttaa opinnäytetyölle asetetut tavoitteet. Tavoitteiden asettaminen olikin työsuunnitelman oleellinen osa. Tavoitteiden valintaan vaikutti MJK-instituutin, Laurean ja itseni opinnäytetyölle asettamat odotukset. Työsuunnitelmaan kirjasin lisäksi omat oppimistavoitteeni, joiden toteutumista arvioin myöhemmin raportissa.

Työsuunnitelmaa varten olin perehtynyt laajasti toiminnallisen opinnäytetyön tekemisen teoriaan sekä kaupan alan turvallisuusasioihin lähinnä kirjallisuuden kautta. Teoriaan perehtymisen jälkeen päädyin käyttämään teoriaa opinnäytetyön tavoitteiden täsmentämisessä ja ohjaamisessa. Tutkimusmenetelmiksi valikoituivat ne, jotka parhaiten auttaisivat minua pääsemään tavoitteisiini. Turvallisuusaspektin ohella otin työsuunnitelmassani huomioon opintojakson pedagogisen puolen. Tätä varten selvitin tarkasti MJK-instituutin toiveet koskien opintojakson opetuksellista puolta. Aiheanalyysissä olin varautunut tekemään laajemmankin kartoituksen oppimisesta ja opettamisesta, mutta pienensin tätä osuutta työsuunnitelmassa huomattavasti. Tämä johtui siitä, että MJK-instituutin vaatimukset opintojakson suorittamisen suhteen olivat hyvin yksiselitteiset: oppiminen tapahtuisi pelkästään verkossa. Työsuunnitelmavaiheessa aikataulutus vaikutti vielä hyvin realistiselta saavuttaa, mutta pian toteutusvaiheeseen siirryttäessä, työtaakka osoittautui suunniteltua suuremmaksi.

5.2 Toteutusvaihe

Työsuunnitelman valmistuttua oli aika ryhtyä toteuttamaan sitä eli toteutusvaihe käynnistyi huhtikuussa 2011. Tähän mennessä olin jo jonkin verran kerännyt tarpeellista aineistoa työsuunnitelmaa varten, mutta nyt tehostin keruuta entisestään. Samalla analysoin kerättyä aineistoa ja pyrin löytämään olennaisen ja karsimaan turhan. Yllätyksekseni aineistoa oli todella paljon saatavilla, jolloin aineiston karsinnalla oli tärkeä rooli. Toteutusvaiheen kulmakivi oli kaupan alalla toimivien turvallisuuspäälliköiden haastattelut. Haastatteluiden ja niiden analysoinnin jälkeen alkoi varsinainen opintojakson materiaalin tuottaminen ja vieminen verkkoympäristöön.

5.2.1 Kaupan alan turvallisuusjohdon haastattelut

Työsuunnitelmaani kuului neljän kaupan alan turvallisuuden asiantuntijan haastattelut. Haastattelut suunnittelin ja analysoin tutkimushaastattelun teoriasta poimittujen hyvien käytäntöjen pohjalta. Tarkoituksena oli selvittää teemahaastattelujen avulla mihin aihealueisiin opintojakson tulisi painottua ja mitä erityisesti tulevaisuudessa tulisi ottaa huomioon liittyen kaupan alan turvallisuuteen merkonomin näkökulmasta. Vaikka tarkoituksena oli alkuaan selvit-

tää pääasiassa aihealueiden painotukset, huomasin saavani paljon myös suoraan opintojakson materiaaliksi sopivaa tietoa sekä vinkkejä opintojakson opetukselliseen puoleen.

Haastattelut toteutin aikavälillä 2.5.- 24.5.2011. Haastateltaviksi valitsin omien kontaktieni ja suosittelijoiden kautta neljä kaupan alalla toimivaa turvallisuuspäällikköä ja riskienhallintapäällikköä. He olivat Suomen Lähikauppa Oy:n turvallisuuspäällikkö Harri Uusitalo, SOK:n riskienhallinnan päällikkö Mikko Koskinen, Ruoka Kesko Oyj:n riskienhallintapäällikkö Marke Aalto ja Stockmann Oyj:n entinen turvallisuuspäällikkö Tuomo Linjala. Haastattelut kävin tekemässä jokaisen haastateltavan omalla työpaikalla.

Aikaisemmin esitetyssä Taulukko 1:ssä näkyvät terveys, turvallisuus ja toimintakyky -avaintaidoille asetetut arviointikriteerit. Näitä kriteereitä analysoimalla valitsin haastatteluun kuusi aiheetta, joista keskustelimme teemahaastattelulle tyypillisellä tavalla. Jokainen haastattelu oli kuitenkin yksilöllinen ja parhaiten sujui viimeinen haastattelu, jolloin osasin jo ohjata haastattelun kulkua. Keskustelun tyrehtyessä ohjasin keskustelua ennalta suunnitelluilla tukisanoilla.

Ensimmäisenä keskustelun aiheena oli yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvat muutokset, jota ei varsinaisesti mainita avaintaitojen arviointikriteereissä, mutta on yleinen osaamisvaatimus liiketalouden perustutkintoa, merkonomi, suorittavalle opiskelijalle. Tästä aiheesta keskustelemalla pyrin saamaan kaupan alan turvallisuuden ammattilaisilta näkemyksiä siitä, miten kaupan toimintaympäristö tulevaisuudessa muuttuu. Haastateltavien mielipiteet olivat pitkälti yhteneväiset tulevista muutoksista. Suurimpina huolenaiheina olivat rikollisuuden kasvu ja ihmisten henkinen jaksaminen työssä.

Tämän jälkeen keskustelimme turvallisuusohjeistuksista. Ideana oli saada turvallisuuspäälliköiden näkemys ohjeistuksien roolista turvallisuutta luovana tekijänä. Keskusteluiden tuloksena sain paljon hyviä neuvoja siitä, miten laiminlyötyjä ohjeistuksia saisi työntekijän kannalta mielenkiintoisemmiksi. Lähestulkoon kaikki haastateltavat korostivat tietoturvallisuusohjeistuksien tärkeyttä. Kaupanteossa käytetään yhä enemmän tietotekniikka, joka osaltaan lisää myös tietoturvaohjeistuksia. Kaikkiaan keskustelu turvallisuusohjeistuksista toi esille monia yksityiskohtia, joita pystyisin hyödyntämään verkkokurssin opiskelumateriaalina. Yhdistävänä tekijänä kaikissa haastatteluissa oli turvallisuusjohdon perustelut ohjeistuksien olemassaololle. Näiden perusteluja ripottelin eri puolille opintojaksoa nimenomaan lisätäkseni ymmärrystä ohjeistuksia kohtaan.

Seuraavaksi siirryimme keskustelemaan kahdesta aiheesta, jotka aluksi tuottivat itselleni päänvaivaa. Arviointikriteereissä edellytetään että opiskelija ei aiheuta vaaraa itselleen tai muille, jonka lisäksi opiskelijan tulisi poistaa vaaran aiheuttajat ja ilmoittaa niistä eteenpäin.

Ongelmaksi muodostui lähestymistavan valinta. Ensimmäisen haastattelun alkaessa en ollut aivan varma siitä, mihin suuntaan haastattelu lähtisi näistä kahdesta aiheesta kulkemaan. Onnekseni jo ensimmäisestä haastattelusta lähtien pääsimme selkeästi oikeille raiteille. Keskustelu siirtyi turvallisuusohjeistuksien kautta työturvallisuuden kulmakiveen eli työturvallisuuslakiin. Työntekijän omien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa tunteminen itseään, asiakasta ja työnantajaakin kohtaan kattoivat suurimmaksi osaksi koko työturvallisuuslaki-aiheen. Jälleen keskusteluista sai paljon uusia hyödyllisiä yksityiskohtia myös opintojaksossa hyödynnettäviksi asioiksi, esimerkiksi rikosnimikkeiden määrittely. Tärkeimpänä asiana oli kuitenkin oman ja työpaikalla olevien muiden ihmisten fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin turvaaminen niin jokapäiväisessä työssä kuin poikkeustilanteissa.

Opiskelijalta edellytetään, että hän toimii työympäristön turvallisuusjärjestelmien edellyttämällä tavalla. Haastatteluiden perusteella päädyin jakamaan turvallisuusjärjestelmät teknisiin ja toiminnallisiin. Tekniset turvallisuusjärjestelmät olivat alun alkaen olleet hyvin ilmeiset, mutta haastatteluista kuitenkin kumpusi uusia näkökulmia teknisten järjestelmien merkityksestä. Haastateltavat listasivat tärkeimmät tekniset järjestelmät, jotka kannattaa opintojaksolla käsitellä. Tekniset järjestelmät jaottelin palo- ja pelastusturvallisuuteen sekä rikollisuuden torjuntaan liittyviin järjestelmiin. Toisena puolena olivat toiminnalliset järjestelmät kuten standardit, sertifikaatit sekä vakuutusyhtiöiden vaatimukset. Päätin kuitenkin rajata jälkimmäiset pois ja keskityin sen sijaan kaikista konkreettisimpaan toiminnalliseen järjestelmään eli pelastussuunnitelmaan.

Viimeisenä aiheena olivat turvalliset työmenetelmät ja erityisesti ergonomia. Tässäkin aiheessa keskustelu kääntyi kohti työturvallisuutta, mutta painottui työsuojeluun ja tapaturmiin. Esille tulivat mm. uhkatilanteiden jälkeen tapahtuva jälkihoito, työssä jaksaminen ja vaarajenarvointi. En pidä oleellisena kaikkien haastatteluissa esille tulleiden asioiden luettelointia, koska seuraavassa kappaleessa esitän opintojakson teemat ja niiden sisällön. Nauhoitin kaikki haastattelut ja tein samalla muistiinpanoja. Nauhoitetut haastattelut litteroin kesäkuun alussa. Jo litterointivaiheessa huomasin saaneeni paljon sellaista tietoa, jota en tulisi opintojaksossa hyödyntämään. Varsinaisen erottelun tein kuitenkin työprosessin seuraavassa vaiheessa, jossa haastatteluista piti poimia keskeiset asiat ja ryhtyä sijoittelemaan niitä neljään eri teema-alueeseen.

5.2.2 Opintojakson teemat

Opintojakson rakenne koostuu neljästä teemasta: turvallisuus kaupan alalla, uhkatilanteet ja väkivalta, työympäristön turvallisuusjärjestelmät sekä työhyvinvointi ja turvalliset työmenetelmät. Näihin neljään teemaan sijoitin mahdollisimman tasaisesti opetettavia aiheita, jotta opiskelijan työtaakka pysyisi suunnilleen samana jokaisessa teemassa. Kriteerinä ei ollut tekstin määrä vaan aiheiden haastavuus. Aluksi näytti siltä, että opintojaksoon tulisi viisi teema-

aluetta, mutta se olisi tehnyt opintojaksosta liian pitkän ja raskaan opiskelijalle. Viidennen teeman pystyin hyvin sulauttamaan muihin teemoihin, jolloin viides teema-alue jäi turhaksi. Tässä vaiheessa kävin ohjaajieni luona keskustelemassa teemojen sisällöstä ja kuuntelemassa heidän mielipiteensä. Esittelin heille alustavan luonnostelman, jota yhdessä hioimme ja päätimme lähteä toteuttamaan opintojakson niin kuin seuraavissa kappaleissa esitän. Ohjauksessa oleellista oli otsikkotason suunnittelu ja otsikoiden sijoittelu teemoihin. Näiden suunnanve-tojen jälkeen oli aika ryhtyä luomaan oppimateriaalia otsikoiden alle.

Teemoissa lähestyin aiheita esimerkiksi tilastollisesta tai työsuojelullisesta näkökulmasta. Lakiasiat pyrin pitämään hyvin maanläheisinä, niin kuin minua haastatteluissa neuvottiin tekemään. Alun perin tarkoituksena oli hyödyntää linkkejä paljon enemmän kuin nyt. Tästä jouduin luopumaan, koska sivustojen sisältöön en pystyisi vaikuttamaan ja näin ollen opiskelija joutuisi käymään läpi paljon epäoleellista materiaalia. Halusin pitää opintojakson yksinkertaisena ja helposti muunneltavana ja linkittäminen muille sivuille olisi vaikeuttanut tämän tavoitteen toteutumista. Haastatteluja hyödynsin opiskelumateriaalissa joko suorina lainauksina tai muokattuina. Lähteet merkitsin jokaisen aihekokonaisuuden loppuun.

Alla olevassa kuvassa (Kuva 2) on näkymä opintojakson etusivusta. Siinä näkyvät mitkä tavoitteet oppimiselle on asetettu, mikä on opintojakson keskeinen sisältö ja miten opintojakso suoritetaan. Koulutuspäällikkö Ipu Ruusunen on suunnitellut opintojakson ulkoisen ilmeen ja toteuttanut teknisen osuuden. MJK-instituutti päättää itse mitä multimediämateriaaleja he käyttävät. Liitteenä oleva Kaupan turvallisuus -opintojakson käsikirjoitus (Liite 1) pitää sisäl-lään opintojakson tiivistelmän, jonka perusteella opiskelijat valitsevat opintojakson kurssitar-jottimelta. MJK-instituutissa jokaisesta opintojaksosta on olemassa vastaavanlainen käsikir-joitus.

Kaupan turvallisuus kevät 2012

 Tavoite

Opintojakson suorittuasi hallitset tutkinnon perusteissa vaaditut turvallisuusasiat ja osaat ottaa ne huomioon jokapäiväisessä työssäsi. Opintojakson tärkeä sanoma on, että turvallisuus on jokaisen vastuulla. Voidaksesi toimia turvallisesti ja tehokkaasti kaupan työtehtävissä, tulee sinun tiedostaa se. Hyvällä turvallisuusosaamisellasi voit ehkäistä vaaratilanteita työpaikallasi ja osaat toimia oikein tilanteissa kun riski syystä tai toisesta pääsee toteutumaan.

Sinun tulee noudattaa työpaikallasi olevia turvallisuusohjeita ja opintojakson avulla ymmärrät paremmin miksi niitä tulee noudattaa. Toimintaympäristön jatkuva muutos aiheuttaa erityisesti kaupan alalla haastavia tilanteita kaupan työntekijöille. Tämän opintojakson avulla toivon sinun hahmottavan turvallisuuden merkityksen itsesi, asiakkaan ja työnantajan näkökulmista.

 Sisältö

Opintojakso koostuu neljästä erillisestä teema-alueesta, jotka kaikki pohjautuvat tutkinnon perusteissa oleviin turvallisuus osaamisvaatimuksiin.

- Turvallisuus kaupan alalla
- Uhkatilanteet ja väkivalta
- Työympäristön turvallisuusjärjestelmät
- Työhyvinvinti ja turvalliset työmenetelmät

 Aikataulut

Opintojakso suoritetaan itseopiskeluna. Aloita teemasta numero yksi ja perehdy rauhassa siinä olevaan opiskelumateriaaliin parhaaksi katsomallasi tavalla. Teeman lopussa on testi, jonka läpäistyäsi pääset seuraavaan teemaan. Suorittuasi viimeisen teema-alueen toivomme palautetta opintojaksosta.

Opintojakson suorittamisen voi aloittaa milloin tahansa. Yhden teema-alueen suorittaminen kestää noin alle tunnin. Opintojakso tulee suorittaa kahden viikon sisällä, minkä jälkeen huone automaattisesti sulkeutuu.

Kuva 2: Kaupan turvallisuus etusivu (MJK-instituutti 2012).

Etusivulta löytyvät myös linkit, joiden kautta opiskelija pääsee suorittamaan teemat. Linkki-
vinkeissä (Kuva 3) on listattuna sellaisia nettisivuja, joita olen hyödyntänyt ja joista opiskelija
voi halutessaan löytää lisätietoa. Opintojaksolla pyrin kannustamaan opiskelijoita aktiiviseen
tiedonhakuun. Opintojaksopalaute- linkistä opiskelija pääsee antamaan palautteensa suoritet-
tuaan opintojakson. Palautteessa on kymmenen opintojaksoon liittyvää monivalintakysymystä,
joissa opiskelija vastaa väittämiin asteikolla 1-5. Yksi on täysin eri mieltä ja vastaavasti viisi
on täysin samaa mieltä, loput näiden väliltä. Jokaisen väittämän kohdalla on myös mahdolli-
suus kirjoittaa kommentti. Lopussa on avoin kenttä, johon voi kirjoittaa vapaasti kehitysehdo-
tuksia. Etusivulta löytyvät kouluttajien yhteystiedot ongelmatilanteiden varalle. Seuraavaksi
esittelen kaikki neljä teema-alueita ja niiden sisällön.

The screenshot shows a website interface with two main sections: 'Teemat' (Topics) and 'Linkkivinkit' (Link Hints). The 'Teemat' section contains four numbered items: 1. Turvallisuus kaupan alalla >>, 2. Uhkatilanteet ja väkivalta >>, 3. Työympäristön turvajärjestelmät >>, and 4. Työhyvinvointi ja turvalliset työmenetelmät >>. The 'Linkkivinkit' section contains a list of links: Kaupan liitto, Työturvallisuuskeskus, Työsuojeluhallinto, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK, Luottokunta, Palvelualojen ammattiliitto PAM, Työterveyslaitos, Kuluttajavirasto, and Tietosuojavaltuutuksen toimisto. There are also two buttons: 'Opintojaksopalaute' and 'Kouluttajat / yhteyshenkilöt'.

Kuva 3: Kaupan turvallisuus teemat ja linkit (MJK-instituutti 2012)

Turvallisuus kaupan alalla

Ensimmäisessä teemassa luodaan alustus koko opintojaksolle. Teemassa käydään aluksi läpi tutkinnon perusteet turvallisuusosaamisen osalta, jotta opiskelija ymmärtää mitä häneltä tul- laan vaatimaan. Teemassa kuvataan turvallisuutta kaupan alalla hyvin yleisellä tasolla mene- mättä liikaa yksityiskohtiin. Yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvien muutosten kautta ker- ron opiskelijalle mihin tulevaisuudessa täytyy varautua. Oleellisesti tähän liittyvät kaupan turvallisuustavoitteet. Näiden kautta opiskelija ymmärtää kaupan vastuun turvallisuudesta.

Tärkeä osa ensimmäistä teemaa on turvallisuuspäälliköiden näkemykset kaupan alan turvalli- suudesta tänä päivänä. Olen koonnut kaikkien neljän haastateltavan kertomuksista tiivistel- mät, joiden uskon kiinnostavan opiskelijoita erittäin paljon. Opiskelija pääsee näiden tiivis- telmien kautta syvemmälle opiskeltavaan aiheeseen, kun esimerkit tulevat suoraan työelämän asiantuntijoilta. En ole pyrkinyt pelottelemaan opiskelijaa missään vaiheessa, vaan motivaatio aiheen opiskeluun lähtee hyväksymisen kautta. Kun vakuuttavat tahot kertovat asioiden lai- dan, on opiskelijan helpompi asennoitua aiheeseen ilman turhaa sinisilmäisyyttä.

Mielestäni oli tarkoituksenmukaista käsitellä heti ensimmäisessä teemassa vastuuseen liittyviä asioita. Näkökulmana on erityisesti tuotevastuu ja ympäristön hyvinvoinnin huomiointi. Tee- man lopuksi opiskelijan tulee suorittaa testi. Testissä on kymmenen kysymystä ja jokaiseen kysymykseen on kolme vastausvaihtoehtoa, joista yksi on oikea. Kysymykset perustuvat tee- man opiskelumateriaalin. Kuvassa 4 on esimerkki kolmesta teeman kysymyksestä. Muut kysy- mykset ovat idealtaan samanlaisia. Kysymyksiin pystyy vastaamaan jos on tutustunut materi- aaliin tai jos opiskelijalla on mahdollisesti jo riittävät tiedot aiheesta. Saatuaan kaikki kysy- mykset oikein, opiskelija voi siirtyä seuraavaan teemaan.

• ***Kysymys 1. Elinikäisen oppimisen avaintaitoihin sisältyvät mm.**

terveys, turvallisuus ja toimintakyky

yritysturvallisuus

johtamisosaaminen

• ***Kysymys 2. Tutkinnon perusteet ovat turvallisuuden osalta painottuneet**

työturvallisuuteen

ergonomiaan

työsuojeluun

• ***Kysymys 3. Mihin suomalainen elinkeinoelämä on alkanut painottua?**

palveluihin

teollisuuteen

maatalouteen

Kuva 4: Teema 1 testi (MJK-instituutti 2012).

Uhkatilanteet ja väkivalta

Kuten olen aikaisemmin raportissani maininnut, uhkatilanteet ja väkivalta- teema päätettiin ottaa omaksi kokonaisuudekseen, koska alkujaankin opintojakson piti painottua tähän teemaan. Tutkinnon perusteissa ei kuitenkaan pelkästään vaadita uhkatilanteiden ja väkivallan hallintaa vaan myös paljon muita asioita. Teeman käsittelyn aloitan määrittelemällä, mitä työväkivalta on ja kertomalla taustatietoja väkivallasta kaupan alalla. Haastatteluissa kävi ilmi, että pelkkä työväkivallan määritelmäkään ei ole kaikille kaupan alan työntekijöille aivan selvä. Siksi olen panostanut termien määrittelyyn myös muissa teema-alueissa. Työväkivallalla on aina ikäviä seurauksia ja pyrin auttamaan opiskelijaa uhkatilanteiden torjumisessa, mutta koska aina ei ole mahdollista välttyä väkivallalta, olen käsitellyt myös sitä, miten tilanteissa tulee toimia ja miten niitä tulisi työyhteisössä käsitellä.

Työväkivaltaa koskeva lainsäädäntö muodostaa oman pienen osuutensa teemasta. Käyn lävitse työturvallisuuslaissa olevat vaatimukset työntekijän suojelemiseksi sekä hieman lakisääteisen tapaturmavakuutuslain sisältöä. Rikoslaista olen poiminut sellaisia asioita, jotka pätevät myös työpaikalla tapahtuvaan väkivaltaan. Lakiosuuden jälkeen opiskelija suorittaa Kaupan liiton ja PAM:n yhteistyössä tekemän Uhkaava asiakastilanne -verkkokurssin. Kurssi on tarkoitettu kaupan alalla työskenteleville henkilöille, joiden työtehtävissä on mahdollista joutua hoitamaan vaikeita asiakastilanteita. Kurssin voi kuka tahansa käydä suorittamassa osoitteessa: <http://koulutus.kauppa.fi>. Kurssi julkaistiin viime vuoden loppusyksystä, mutta sain tietää kurssista jo keväällä turvallisuuspäälliköiden haastatteluiden yhteydessä. Päätin jo tuolloin

ottaa kurssin osaksi opintojaksoani. Kurssilla käsitellään hyvin käytännönläheisiä asioita. Mielestäni ei kannattanut lähteä tekemään itse vastaavanlaista pakettia vaan hyödyntää jo tehtyä. Kurssi ei kuitenkaan riittänyt kattamaan kaikkea, jota oli tarkoitus käsitellä teemassa tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tämän vuoksi laajensin teemaa asioilla, joita kurssilla ei käsitellä.

Aluksi ei ollut tarkoitus ottaa opintojaksoon mukaan rikosnimikkeiden määrittelyä. Haastatteluista kuitenkin ilmeni, että kaupan alalla on paljon epäselvyyksiä esimerkiksi ryöstöjen, petosten, varkauksien, näpistysten, kavallusten ja murtojen erityispiirteistä. Erityisesti petokset ovat kaupan alalla nousussa, kuten haastatteluissa ilmeni. Olen liittänyt nimikkeiden lomaan Mikko Koskisen mietteitä petoksista ja sisäisestä rikollisuudesta. Jälkitoimenpiteistä olen korostanut raportoinnin merkitystä, jotta kaupan turvallisuustoimintaa pystytään kehittämään. Käsittelem teemassa viimeisenä traumaattisten tilanteiden jälkihoitoa, joka on tärkeä osa uhka- ja väkivaltatilanteiden hallintaa. Käyn läpi traumaattisen kriisin vaiheet ja sen, miten työpaikalla tulee käynnistää psyykkisen ensiavun antaminen esimerkiksi vakavan ryöstön jälkeen.

Työympäristön turvallisuusjärjestelmät

Teema jakaantuu pelastussuunnitelmaan, rikollisuuden ehkäisemiseen ja tieturvallisuuteen. Pelastussuunnitelmasta käydään läpi oleellimmat asiat, jotka pelastuslaki edellyttää pelastussuunnitelmien sisältävän. Opiskelijan ei ole tämän jälkeen tarkoituskaan osata laatia itse pelastussuunnitelmaa, kunhan hän ymmärtää kuinka tärkeä asiakirja pelastussuunnitelma on. Kun kyseessä on paloturvallisuus, esittelen yleisimmät tekniset paloturvallisuusjärjestelmät, joita kiinteistöissä voi olla. Poistumisturvallisuudesta saisi vaikka oman opintojaksonsa, mutta olen kuitenkin tiivistänyt opetuksellisen sisällön siisteyteen ja järjestykseen. Nämä kaksi mainittiin useimmin haastatteluissa, kun kyse oli poistumisturvallisuudesta. Olen korostanut työntekijöiden vastuuta esimerkkeinä poistumistilanteissa ja evakuoinneissa. Haluaisin, että jokainen työntekijä perehtyisi oman työpaikkansa pelastussuunnitelmaan vähintään siltä osin kuin työtehtävä edellyttää ja havaittuaan puutteita, ilmoittaisi niistä eteenpäin.

Rikollisuuden ehkäisemistä olen lähestynyt varkaushävikin kautta. Olen käsitellyt teknisiä järjestelmiä, jotka on tarkoitettu varkauksien ehkäisyyn ja tunnistamiseen. Käsittelem rikollisen hävikin seurauksia ja pohdin sitä, mitkä loppujen lopuksi ovat tehokkaimpia keinoja ehkäistä varkauksia. Kovin syvälle teknisten järjestelmien toimintaan en ole mennyt vaan olen pyrkinyt antamaan opiskelijalle yleisen käsityksen järjestelmien käytön perusteista. Lähdin liikkeelle kameravalvonnalla, koska haastatteluiden perusteella tämä on yksi yleisimmistä tavoista ehkäistä varkauksia ja rikoksia kaupoissa. Mukana ovat vain välttämättömimmät tekniset asiat ja

painopisteenä on kameravalvonnan käytön perustelu. Lopussa olen vielä käsitellyt lainsäädölliset asiat, jotka täytyy ottaa huomioon kameravalvonnan käytössä.

Seuraavana teknisenä kokonaisuutena käsittelen kulunvalvontajärjestelmää. Olen korostanut henkilökunnan osallistumisen tärkeyttä. Kuten muissakin järjestelmissä, tekniikka on hyvä apuväline, mutta kaikkia ongelmia se ei ratkaise. Olen halunnut opiskelijan ymmärtävän kuluoikeuksien merkityksen ja miten asiallinen suhtautuminen turvallisuuteen luo turvallisen työympäristön. Tämä ei onnistu jos ei puututa epäkohtiin, kuten asiattomien henkilöiden kulkemiseen työpaikan tiloissa. Rikosilmoitinjärjestelmästä olen käsitellyt lähinnä sitä, miten valvonta voidaan toteuttaa erilaisilla ilmaisimilla, jotka perustuvat kehä-, kuori-, tila- ja kohdevalvontaan. Kaupan alalla hyvin oleellinen järjestelmä varkauksien estämiseen ja ehkäisyyn on tuotesuojausjärjestelmä. Haastatteluiden perusteella sain selville ne tuotesuojausmenetelmät, jotka opintojaksoon kannattaa sisällyttää. Rahankäsittelystä olen kertonut tiivistetysti tärkeimmät asiat. Erittäin hyödyllisenä lähteenä minulle on ollut kaikissa hävikin ehkäisyyn liittyvissä asioissa Mikko Koskisen ja Markus Lallan tekemä Opas myymälärikollisuuden torjuntaan -teos.

Yhdeksi työympäristön turvallisuusjärjestelmä -teeman osaksi valitsin haastatteluiden perusteella vartijat ja järjestyksenvalvojat. Vartijat ja järjestyksenvalvojat ovat iso osa arkea kaupan alalla yhä useammassa kaupassa, erityisesti kauppakeskuksissa. Kaupan työntekijöiden on hyvä tietää, minkä takia heidän työpaikoillaan partioi turvallisuuden ylläpitämiseksi palkattuja henkilöitä. Olen erotellut vartijan, järjestyksenvalvojan ja järjestyslain mukaisen järjestyksenvalvojan. Kerron heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksista suhteessa toisiinsa. Ennen testin suorittamista opiskelija perehtyy vielä tietoturvallisuuteen. Tässä osuudessa olen erityisesti hyödyntänyt Marke Aallolta saamiani tietoja. Kerron mihin suuntaan rikollinen toiminta on menossa tietoturvallisuuden osalta; käsittelen ilmiöitä, kuten phishing, PCI-standardit ja sosiaalinen media. Olen tarjonnut vielä mahdollisuuden syventää osaamista lisäämällä kiinnostuneille teeman loppuun linkin, josta pääsee tutustumaan Finanssialan keskusliiton laatiin ohjeistuksiin mm. paloturvallisuudesta ja arvokuljetuksista.

Työhyvinvointi ja turvalliset työmenetelmät

Viimeisen teeman olen jakanut työturvallisuuteen ja ergonomiaan. Aloitan työturvallisuuden käsittelyn perusasioista eli työturvallisuuslaista. Lakia on hieman sivuttu muissakin teemoissa, mutta nyt kerron hieman syvemmin lain luonteesta ja erityisesti henkisen hyvinvoinnin huomioimisesta. Kerron työnantajan vastuut ja painotan myös työntekijän vastuuta työhyvinvoinnin edistämisessä. Työturvallisuuslain kautta pääsin loogisesti työsuojelutoimintaan työpaikalla. Kerron minkä takia työsuojelutoimintaa harjoitetaan työpaikoilla ja mitä periaatteita, mm. työsuojelun toimintaohjelma, työnantajan tulee toiminnassaan ottaa huomioon. Seuraa-

vaksi pureduin työsuojeluorganisaation toimintaan. Listaan jokaisen työsuojeluorganisaation toimijan tehtävät ja vastuut. Näin opiskelija saa käsityksen siitä, miten hänen työhyvinvoinnistaan huolehditaan.

Kaikesta työsuojelutoiminnasta huolimatta kaupan alalla tapahtuu tapaturmia päivittäin. Aluksi määrittelen työtapaturman ja kerron työtapaturmien yleisimmät syyt. Tilastojen avulla esitän, minkälaisia tapaturmia sattuu eniten kaupan alalla ja mitkä niiden vaikutukset voivat pahimmillaan olla. Olen jälleen hyödyntänyt Mikko Koskisen asiantuntemusta osion viimeisessä kappaleessa, jossa pyrin motivoimaan työntekijää aktiivisesti poistamaan vaaratekijöitä ja raportoimaan niistä eteenpäin. Työturvallisuuden kuuluu olennaisesti vaarojen tunnistaminen ja siksi olenkin halunnut valottaa hieman tuota prosessia, jota myös riskienhallinnaksi kutsutaan. Tarkoitus ei ole tehdä kaikista turvallisuuspäälliköitä tai asiantuntijoita vaan antaa perustelut sille, minkä takia ohjeistukset ja toimintatavat ovat tietynlaiset.

Teeman ja koko opintojakson viimeisenä osiona on ergonomia, joka sisältää työkuormituksen, työympäristön työhygieeniset tekijät ja psykososiaalisen kuormituksen. Näkökulmana ovat fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin vaikuttavat ulkopuoliset tekijät kaupan alalla. Aloitan kertomalla mikä on ns. normaalia kuormitusta ja milloin kuormitus alkaa olla haitallista. Kerroin millä keinoilla työkuormituksen saa mahdollisimman pieneksi. Työympäristön työhygieeniset tekijät olen jakanut fysikaalisiin, kemiallisiin ja biologisiin tekijöihin. Lopuksi käsittelen psykososiaalista kuormitusta. Kuten aiemmin olen maininnut, henkinen pahoinvointi on kasvussa, joten teemaan piti ehdottomasti sisällyttää osio psykososiaalisesta kuormituksesta.

5.3 Arviointivaihe

Käyttämässäni projektimallissa työskentely eteni suunnittelun kautta toteutukseen ja lopulta arviointiin. Opintojakson arviointivaiheessa ohjaajani suorittivat opintojakson ja antoivat palautteensa. Testaajia oli tarkoitus olla useampia, mutta aikataulullisista syistä ohjaajieni asiantuntemus korvasi tällä kertaa määrän. Suuria muutoksia opintojaksoon ei palautteen perusteella tarvinnut tehdä. Muutokset olivat lähinnä kosmeettisia eivätkä liittyneet sisältöön vaan enemmänkin opintojakson tekniseen toteutukseen ja visuaalisuuteen. Opintojaksoa voisi hioa loputtomiin, mutta projektin on jossain vaiheessa myös päätyttävä. Arvioinnin perusteella opintojakso valmistui huhtikuun lopussa 2012. Seuraavassa kappaleessa arvioin omasta näkökulmastani opinnäytetyöprosessin tuotoksen eli opintojakson onnistumista.

Oman arvioni mukaan opintojakso onnistui tavoitteiden mukaisesti. Tietyissä asioissa jouduin tekemään kompromisseja. Esimerkiksi teemojen lopussa olevia testejä oli tarkoitus tehdä haastavammiksi, mutta olen vakuuttunut siitä, että nykyinenkin testi ajaa tehtävänsä. Olen erityisen tyytyväinen opintojakson käsikirjoitukseen ja etusivuun. Mielestäni liikkuminen tee-

mojen sisällä on sujuvaa ja aiheesta toiseen siirtyminen loogista. Kaksi viimeistä teemaa saattavat vaatia opiskelijalta erityisen paljon keskittymistä sisältönsä ja pituutensa takia. Tarkoitukseni oli pitää kaikki teemat tasapainossa suhteessa toisiinsa. En voinut kuitenkaan välttyä tekemästä joistakin teemoista pidempiä kuin toisista. Oman työskentelyni opintojakson parissa arvioisin olleen päämäärätietoista ja noudattaneen niitä periaatteita, joita hyvän koulutuspaketin toteuttamisessa noudatetaan. Kaikki valintani ovat perustuneet joko tutkittuun teoreettiseen tietoon tai asiantuntijoiden haastatteluihin.

5.4 Opintojakson kehittämissuunnitelma

Vaikka opintojakso on opiskelijoiden käytössä, se ei suinkaan ole vielä valmis. Itseopiskelu on kokeilu, jonka onnistumisesta ei koskaan ollut täyttä varmuutta. Voi olla, että jossain vaiheessa MJK-instituutissa huomataan, että muitakin opetusmetodeita on otettava käyttöön, jotta opetus olisi mahdollisimman tehokasta. Kuten kappaleessa 3.2 olen esittänyt, oppijoita on olemassa monenlaisia ja vielä enemmän on olemassa tapoja opettaa. Olen etukäteen miettinyt erilaisia keinoja, joilla opintojaksoa voidaan kehittää jos pelkkä itseopiskelu ei toimi odotetulla tavalla. MJK-instituutin opettajat ovat vastuussa mahdollisista muutoksista opintojakson toteutuksessa.

Yhtenä mahdollisuutena on lisätä opintojaksoon kontaktiopetuspäivä. Päivä voi olla henkilökohtainen, koska opintojakson suorittamisen voi aloittaa milloin tahansa, mutta tehokkaampaa voisi olla kerätä pieni ryhmä ja pitää heille yhteinen lähiopetuspäivä. Päivä voisi sisältää paljon keskustelua ja ryhmätehtäviä. Opiskelijat voivat jakaa kokemuksiaan ja keskustelun avulla prosessoida opintojakson aikana oppimaansa. Fronter antaa mahdollisuuden käyttää keskusteluhuoneita. Niissä opiskelijat kirjoittaa viestiketjuihin esimerkiksi ennalta sovittuun aiheeseen liittyviä kommentteja. Nämä ovat tehokkaita siksi, että ne eivät vaadi opettajan fyysistä paikallaoloa, vaan opettaja voi myös kommentoida opiskelijoiden keskustelua verkossa.

Tällä hetkellä opettaja ei ole käytännössä lainkaan mukana oppimisprosessissa. Jatkossa opettajan roolia voitaisiin lisätä esimerkiksi antamalla opiskelijoille tehtäväksi kirjoittaa aiheesta esseeseen, jonka opettaja tarkistaisi ja antaisi palautteen. Koska kyseessä on näyttötutkinto, tehtävänä voisi olla myös työpaikalla suoritettava tehtävä, josta opiskelija kirjoittaa lyhyen raportin. Teemojen lopussa olevia testejä voitaisiin laajentaa ja lisätä avoimia kysymyksiä, jotka opettaja jälleen tarkastaisi. Opintojakson ajankohtaisuutta voitaisiin painottaa entisestään uutisilla ja case-esimerkeillä. Toimija harjoitus voisi antaa opiskelijoiden tehtäväksi etsiä sopivia uutisia ja jakaa niitä muille opiskelijoille keskusteluhuoneessa. Audittiivisia oppijoita voisi auttaa oppimateriaalin koostaminen äänitiedostoiksi, jotka voisi sitten kuunnella klikkaamalla. Vaihtoehtoja on toki monia ja tässä oli vain muutamia, mutta mielestäni nämä

olisivat kaikista toteuttamiskelpoisimmat ja hyödyttäisivät eniten opiskelijaa. MJK-instituutti on motivoitunut kehittämään opintojaksoa edelle mainituilla tavoilla.

6 Johtopäätökset ja yhteenveto

Tässä raportin viimeisessä kappaleessa arvioin koko opinnäytetyöprosessia kokonaisuutena ja kiinnitän erityisesti huomiota opinnäytetyöprosessin onnistumiseen. Raportin kirjoittaminen myötäili hyvin pitkälti prosessin etenemistä. Työn taustan ja tarkoituksen kirjoittaminen eteni suunnitellulla tavalla. Oppimisen teoriaan huomaan käyttäneeni ehkä suhteettoman paljon aikaa ja vaivaa. Mahdollisesti pinnallisempikin lähestyminen olisi riittänyt. MJK-instituutti ei antanut paljoa liikkumavaraa opintojakson pedagogisen puolen suhteen. Toisaalta pääpaino ei koskaan siinä ollutkaan. Laurea-ammattikorkeakoulussa opinnäytetöiltä vaaditaan tieteellistä lähestymistapaa ja teoriaan pohjautuvia perusteluja. Tämän vuoksi oppimisen teoriaa ei tässä nimenomaisessa opinnäytetyössä voida jättää huomiotta sen selkeän opetuksellisen tavoitteen vuoksi. Raportin kirjoittaminen eteni kohtalaisen mutkattomasti aina opintojaksojen teemoihin asti. Haasteena oli itsestään selvien asioiden perusteleminen ja kuvaaminen kirjallisesti. Kaikkea minulla ei ollut edes lupaa paljastaa, koska opintojakso on tehty yksinoikeudella MJK-instituutille. Päädyin kertomaan pääasiat opintojaksosta, jotta myös lukija saisi käsityksen siitä, mitä aiheita opintojakso sisältää ja kuinka olen niitä käsitellyt. Toiminnallisen opinnäytetyön suurin haaste minulle oli juuri raportin laatiminen tuotoksesta.

Suurimmaksi epäonnistumiseksi arvioisin aikataulun venymisen. Vaikka olin aikatauluttanut työn jo suunnitelmavaiheessa mielestäni realistiseksi, jouduin laatimaan uuden aikataulutuksen peräti kolme kertaa, kun aikaisemmat aikataulut eivät pitäneet. Opinnäytetyön piti olla valmis jo syksyllä 2011, mutta tarvittiin vielä vajaa vuosi, jotta sain työn valmiiksi. Pidin kuitenkin ohjaajani tietoisina viivytyksistä ja tämä on huomioitu arvioinnissa. Airaksinen ja Viikka (2003, 56-57) ohjeistavat opinnäytetyön tekijän kartoittamaan ajalliset, taloudelliset ja henkiset resurssit sekä tunnistamaan ja tunnustamaan oman osaamisen. Lopullinen opinnäytetyön toteutustapa on kuitenkin aina perusteltu kompromissi omien resurssien, toimeksiantajan toiveiden, kohderyhmän tarpeiden ja oppilaitoksen opinnäytetöitä koskevien vaatimusten välillä. Reflektoiden voisin sanoa, etten tunnistanut omia resurssejani ja osaamistani tarpeeksi hyvin. Tämä kostautui opinnäytetyön valmistumisen suhteettoman pitkällä viivästyksellä.

Koska opintojaksossa on kyse itseopiskelusta, heräsi minulla huoli opiskelijoiden motivaatiosta. Opettaja ei valvo suorittamista, opintojakso on vapaaehtoinen ja kaiken lisäksi aihe on haastava. Kaikki nämä yhdessä loivat paineen tehdä opintojaksosta tarpeeksi kiinnostavan. Saamani palautteen perusteella luotan siihen, että näyttötutkintoa suorittavat opiskelijat ovat jo koulutukseen hakeutuessaan kiinnostuneita oman osaamisensa kehittämistä ja että niinkin tärkeä asia kuin turvallisuus on heidän prioriteettilistallansa korkealla. Vaikka kuinka yritin rajata opintojakson koskemaan sekä vähittäiskappaa että erikoiskauppaa, tuli opinto-

jaksosta kuitenkin mielestäni vähittäiskauppapainotteinen. Paljon on toki opiskelijan toimenkuvasta kiinni, kummasta näkökulmasta hän opintojakson suorittaa. Pyrkimykseni oli tehdä opintojaksosta mahdollisimman monipuolinen ja tarjota jokaiselle jotakin. Opintojakso ottaa huomioon opiskelijan etenemisen esimiesasemaan, jolloin näkökulma on luonnollisesti aivan eri.

Moilanen, Ojasalo ja Ritalahti (2009, 14) kertovat opiskelijoiden soveltavan työelämän kehittämistöissä oppimaansa käytäntöön ja ennen kaikkea oppivan paljon uutta. Kehittämistyössä opiskelija oppii lisäksi suunnitelmallisuutta, järjestelmällisyyttä, itsenäistä ajattelua ja kriittisyyttä. Opiskelija saa valmiuksia tiedonhankintaan ja hankitun tiedon arviointiin, oppii hyödyntämään uusinta tieteellistä kirjallisuutta, tutkimuksia ja muita julkaisuja sekä syventyy kirjallisen ja suullisen ilmaisun harjoittamiseen. Tärkeitä opittavia taitoja ovat ongelmanratkaisu-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, rohkeus tarttua asioihin ja viedä ne päätökseen. Parhaimmillaan opiskelija osaa itsenäisesti löytää ongelma-kohteen, löytää siihen ratkaisun usein yhdessä toisten kanssa ja toteuttaa löytämänsä ratkaisun käytännössä.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöni osoittautui kokonaisuudessaan haastavammaksi kuin aluksi olin kuvitellut. Prosessi vei paljon aikaa ja vaati moneen eri aiheeseen syventymistä, kuten edellisestä kappaleesta käy ilmi. Olen opinnäytetyössäni osoittanut kaikki ne vaadittavat asiat, jotka opinnäytetyölle on Laurea-ammattikorkeakoulussa asetettu. Palautteessaan (Liite 2) työn tilaajatahon edustaja Tarja Mykrä kertoo verkko-opintojakson noudattavan MJK-instituutin asettamia pedagogisia ja laadullisia vaatimuksia. Opintojakson käsikirjoitus on toteutettu vaadittavien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Opinnäytetyöraportti on hänen mukaansa selkeä ja loogisesti etenevä kokonaisuus, jossa kuvataan hyvin opinnäytetyön rajaukset ja perustelut valinnoille. Kaupan alan turvallisuudessa on vielä paljon kehitettävää ja uskon opintojakson olevan pieni osa tuota kehitystä. Haluan vielä lopuksi kiittää kaikkia ohjaajiani ja erityisesti Tarja Mykrää ja Ipu Ruususta sekä haastattelemani turvallisuuspäälliköitä saamastani tuesta ja ohjauksesta.

Lähteet

- Airaksinen, T. & Viikka, H. 2003. Toiminnallinen oppinäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Fronter. 2011. Fronterin esitteet. Viitattu 30.5.2011.
<http://fi.fronter.info/mnu1.shtml>
- Helsingin kauppiaitten yhdistys. 2008. Retail: Kaupan työt ja toiminta. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu. 4. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Jyväskylän yliopisto. 2004. Oppimistyyli. Viitattu 8.12.2011.
<http://www.peda.net/veraja/siilinjarvi/ahmo/tiedottaminen/opo/oppiminen/oppimistyyli>
- Kalli, P. & Sallila, P. 2011. Verkot ja teknologia aikuisoppimisen tukena. Jyväskylä: Gummerus.
- Kaupan liitto. 2011. Kauppa lukuina. Viitattu 30.6.2011.
http://www.kauppa.fi/tietoa_kaupasta/kauppa_lukuina
- Keränen, V. & Penttinen, J. 2007. Verkko-oppimateriaalin tuottajan opas. Porvoo: WS Bookwell.
- Kupias, P. 2004. Oppia opetusmenetelmistä. 3.painos. Helsinki: Educa-instituutti.
- Lehtinen, A., Löfström, E., Kanerva, K., Nevgi, A. & Tuuttila, L. 2006. Laadukkaasti verkossa: Verkko-opetuksen käsikirja yliopisto-opettajalle. Viitattu 6.10.2011.
http://www.helsinki.fi/opetus/julkaisut/hallinnon_julkaisuja_33_2006.pdf
- MJK-instituutti. 2009. Opiskelu MJK:ssa. Viitattu 30.5.2011.
http://www.mjk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=150
- MJK-instituutti. 2009. MJK-instituutti ja MJK-koulutus Oy. Viitattu 30.5.2011.
http://www.mjk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=53
- Moilanen, T., Ojasalo, K. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY.
- Opetushallitus. 2009. Liiketalouden perustutkinto. Viitattu 30.5.2011.
http://www.oph.fi/koulutuksen_jarjestaminen/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/ammattilliset_perustutkinnot/yhteiskuntatieteiden_ala
- Opetushallitus. 2011. Ammatillinen perustutkinto. Viitattu 23.6.2011.
http://www.koulutusnetti.fi/?path=ammattillinen_perustutkinto
- Oppimisstrategia. 2011. Oulun yliopisto. Viitattu 29.9.2011.
<http://www oulu.fi/opetkeh/oppimisklinikka/ajattesivut/oppimisstrategia.htm>
- Oppimistyyli. 2011. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 3.10.2011.
<http://www.joensuu.fi/tkk/avoin/akateemisetopiskelutaidot/oppimistyyli.php>
- Pruuki, L. 2008. Ilo opettaa. Helsinki: Edita.
- TTK. 2009. Kaupan työsuojelu. 2. painos. Nykypaino.

Työterveyslaitos. 2009. Työsuojelun perusteet. 5. painos. Sastamala: Vammalan Kirjapaino.

Työturvallisuuskeskus. 2011. Työturvallisuus palvelualoilla. Viitattu 30.6.2011.
http://www.tyoturva.fi/toimialat/yksityiset_palvelualat/tyoturvallisuus

Julkaisemattomat lähteet

Aalto, Marke. 2011. Riskienhallintapäällikön haastattelu. 23.5.2011. Kesko Oyj. Espoo

Koskinen, Mikko. 2011. Riskienhallinnan päällikön haastattelu 17.5.2011. SOK. Helsinki

Linjala Tuomo. 2011. Turvallisuuspäällikön haastattelu. 24.5.2011. Stockmann Oyj. Helsinki.

Mykrä, Tarja. 2011. Pedagogisen erityisasiantuntijan haastattelu 31.5.2011. MJK-instituutti. Helsinki.

Uusitalo Harri. 2011. Turvallisuuspäällikön haastattelu. 2.5.2011. Suomen Lähikauppa Oy. Helsinki.

Kuvat

Kuva 1: Tutkinnon suorittaminen (MJK-instituutti 2011).	13
Kuva 2: Kaupan turvallisuus etusivu (MJK-instituutti 2012).	29
Kuva 3: Kaupan turvallisuus teemat ja linkit (MJK-instituutti 2012)	30
Kuva 4: Teema 1 testi (MJK-instituutti 2012).	31

Taulukot

Taulukko 1: Elinikäisen oppimisen avaintaidot (Opetushallitus 2011).....	15
Taulukko 2: Oppimistyylit (Jyväskylän yliopisto 2004).....	19

Liite 1. Kaupan turvallisuus-opintojakson käsikirjoitus

Kaupan turvallisuus 2012

MJK:n vastuuhenkilöt

nimi, titteli

nimi, titteli

Aihe

Kaupan turvallisuus (päivittäis- ja erikoiskauppa)

Tutkinnon osat, joita jakso tukee

Asiakaspalvelu, Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Tavoite

Opintojakson suoritettuaan liiketalouden perustutkintoa, merkonomi, suorittava opiskelija hallitsee tutkinnon perusteissa vaaditut turvallisuusasiat ja osaa ottaa ne huomioon jokapäiväisessä työssään.

Keskeinen sisältö

- Turvallisuus yleisesti kaupan alalla
- Uhkatilanteiden ennaltaehkäisy ja hallinta
- Työympäristön turvallisuusjärjestelmät
- Työhyvinvointi ja turvalliset työmenetelmät

Toteutustapa

Verkkokurssi (ei kontaktiopetusta), kesto 2 viikkoa. Toteutus on jatkuvasti käynnissä. Itsenäistä opiskelua.

Suoritusajankohta

Suoritetaan ensimmäisen vuoden aikana osana elinikäisen oppimisen avaintaitoja.

Toteutus

Opintojakson aineisto ja testit löytyvät Fronter-sivuilta, huoneesta Kaupan turvallisuus. Opintojakso sisältää neljä teema-aluetta. Kunkin teeman lopussa on testi, jonka läpäistyään opiskelija pääsee seuraavaan teemaan. Kukin testi sisältää kymmenen monivalintakysymystä. Vastattuaan kaikkiin kysymyksiin oikein, voi opiskelija siirtyä seuraavaan teemaan.

Opintojakson alkaessa vain ensimmäinen teema-alue on auki. Opiskelijalla on kaksi viikkoa aikaa suorittaa kaikki neljä teema-aluetta, jonka jälkeen opintojakso sulkeutuu. Yhden teema-alueen suorittaminen kestää alle tunnin ja suositeltavaa olisi tehdä vain yksi teema per päivä. Teema-alueet on suoritettava järjestyksessä.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan hyväksytyksi/hylätty. Hyväksytysti opintojakson läpäissyt saa suorituksestaan merkinnän. Tutkinnon vaatimusten mukainen turvallisuusosaaminen osoitetaan näytöin.

Liite 2. Toimeksiantajan arviointi

OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Opinnäytetyön tekijä:	Jani Repo, Laurea-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyön nimi:	Turvallisuusopintojakson luominen kaupan alan näyttötutkinto-opiskelijoille.
Ohjaaja MJK-instituutissa	Tarja Mykrä MJK-instituutti tarja.mykra@mjk.fi

Jani Revon toiminnallinen opinnäytetyö on tehty MJK-instituutin pyynnöstä ja vastaa niihin tarpeisiin, joita tutkinnon perusteiden muuttuminen on aiheuttanut liiketalouden perustutkinnon, merkonomien näyttötutkinnon toteuttamiseen. Opintojakso on osa tutkinnon valmistavaa koulutusta ja liittyy Elinikäisen oppimisen avaintaitoina mainittuihin terveyst, turvallisuus ja toimintakyky -teemoihin.

Jani Repo on suunnitellut ja toteuttanut opintojakson MJK-instituutin toimintatapojen mukaisesti ja opintojakso edustaa ensimmäistä itsenäistä verkkokurssia vuonna 2009 voimaan tulleiden tutkinnon perusteiden valmistavassa koulutuksessa. Opintojakso otetaan mukaan opiskelijoiden opintojaksotarjontaan syksyllä 2012.

Jani Revon toiminnallinen opinnäytetyö sisältää kolme osaa: verkkokurssin, verkkokurssin käsikirjoituksen sekä opinnäytetyöraportin.

- Verkkokurssi on toimiva ja itsenäinen kokonaisuus, joka noudattaa MJK-instituutin verkkokursseille asettamia pedagogisia ja laadullisia vaatimuksia. Verkkokurssin sisältö on hyvin ja monipuolisesti rakennettu ja rajattu ja se vastaa sekä tämän päivän kaupan alan tarpeita että tutkinnon perusteissa esille tuotuja tavoitteita. Verkkokurssin rakentamisen periaatteet on kuvattu hyvin opinnäytetyöraportissa.
- Verkkokurssiin liittyvä käsikirjoitus on olennainen osa verkkokurssia ja se on myös toteutettu MJK-instituutin toimintaperiaatteiden mukaisesti.
- Opinnäytetyöraportti on selkeä ja loogisesti etenevä kokonaisuus, jossa kuvataan hyvin opinnäytetyön rajaukset ja perustelut valinnoille. Ammatilliseen koulutukseen ja näyttötutkintoihin liittyvä osittain vaikeaselkoinen käsitteistö on otettu hyvin haltuun ja kirjattu raporttiin ymmärrettävästi. Raportissa on hyvää pohdintaa opinnäytetyön prosessista ja lopputuloksesta sekä omasta panoksesta ja toiminnasta opinnäytetyöprosessin aikana. Kehittämisideoiden esille tuominen on myös työn vahvuus. Raportin kieli on sujuvaa.

Jani Repo tuo opinnäytetyöraportissaan myös itse esille, että työn aikataulu muuttui useampaan kertaan. Se ei tuonut pulmia MJK-instituutille, koska opintojaksoa oli tarkoitus tarjota opiskelijoille vasta kun se on valmis. Yleisenä toimintatapana sovitussa aikataulussa toimimiseen kannattaa kuitenkin jatkossa kiinnittää huomiota.

Jani Repo työskenteli prosessin aikana kuitenkin määrätietoisesti ja jäämäkästi sekä osoitti vahvaa itseohjautuvuutta. Vuorovaikutus ja yhteistyö Jani Revon kanssa oli asiallista ja miellyttävää.

Helsinki 11.5.2012

Tarja Mykrä